

6. Domácnosti

Díky výsledkům sčítání lidu získáváme údaje o **hospodařících domácnostech** (HD). Ty jsou tvořeny osobami, které **společně hospodaří**, tj. společně hradí výdaje domácnosti, jako je strava, náklady na bydlení aj. Společně hospodaření se vztahuje i na děti patřící do příslušné domácnosti, i když samy na výdaje domácnosti nepřispívají. Hospodařící domácnosti byly zpracovány za osoby bydlící v bytech, mimo byty a také za rodiny, příp. vícečlenné nerodinné domácnosti v zařízení. Jednotlivé osoby žijící v zařízení a osoby bez domova nejsou do počtu hospodařících domácností zahrnuty. Ve výsledcích sčítání jsou hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou tříděny mimo jiné podle počtu závislých dětí. Závislé dítě je každá osoba v domácnosti tvořené 1 rodinou, jejíž postavení v domácnosti je „dítě“, není zahrnuta mezi pracovní sílu a zároveň je ve věku 0–25 let.

6.1 Struktura domácností

Při sčítání v březnu 2021 žilo v Pardubickém kraji celkem 224 265 **hospodařících domácností** (s 501 173 členy), z nichž 62,5 % představovaly rodinné domácnosti (tvořené jednou a více rodinami) a 37,5 % se na všech hospodařících domácnostech podílely nerodinné domácnosti (jednotlivci a vícečlenné nerodinné domácnosti). Podíl rodinných domácností v kraji patří dlouhodobě k nejvyšším (v roce 2021 mu patřila čtvrtá nejvyšší příčka v mezikrajském srovnání, při sčítání v roce 2011 se řadil na třetí nejvyšší pozici).

Ve struktuře hospodařících domácností v kraji i celé ČR **dlouhodobě** klesá zastoupení rodinných domácností ve prospěch domácností nerodinných. Oproti sčítání v roce 2011 se v kraji i celé ČR snížil podíl rodinných domácností o 3,5 procentního bodu. Ve srovnání s rokem 2001, kdy však nebyly domácnosti odvozovány podle obvyklého, ale trvalého pobytu, byl podíl rodinných domácností v roce 2021 v kraji nižší o 8,0 p. b. (v celé ČR byl přitom nižší o 8,7 p. b.). Na změny ve struktuře domácností působí odkládání vstupu do manželství do pozdějšího věku, resp. nahrazování manželství nesezdaným soužitím či preference života bez partnera (tzv. single). Působí zde vlivy demografické (včetně stárnutí populace a prodlužování délky života), ekonomické i společenské.

Tab. 6.1.1 Základní údaje o hospodařících domácnostech

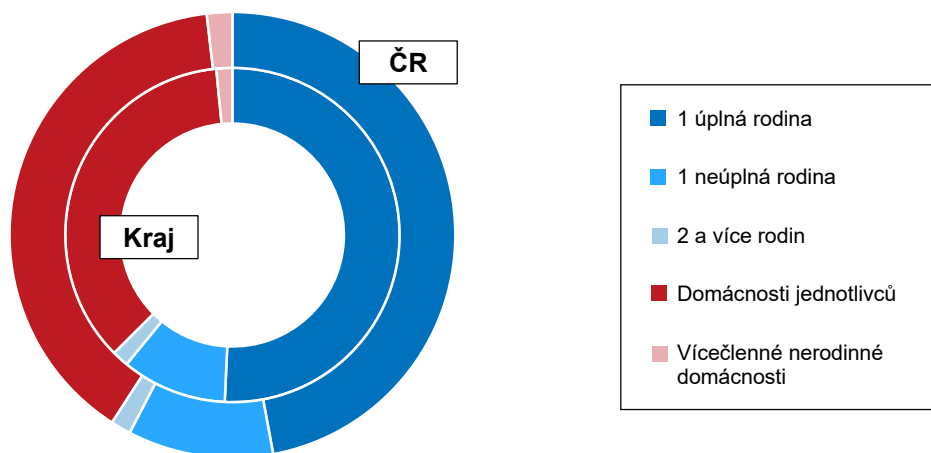
	Hospodařící domácnosti celkem	v tom								
		rodinné domácnosti					nerodinné domácnosti			
		celkem	v tom tvořené				2 a více rodinami	celkem	v tom	
			1 rodinou celkem	v tom		domácnosti jednotlivců			vícečlenné nerodinné domácnosti	
			úplné rodiny	neúplné rodiny						
Počet domácností	224 265	140 228	136 628	113 778	22 850	3 600	84 037	80 577	3 460	
% z nadřazených celků	100,0	62,5	97,4	83,3	16,7	2,6	37,5	95,9	4,1	
% z úhrnu všech HD	100,0	62,5	60,9	50,7	10,2	1,6	37,5	35,9	1,5	
Počet členů domácností	501 173	413 365	394 052	336 970	57 082	19 313	87 808	80 577	7 231	
Průměrný počet členů	2,23	2,95	2,88	2,96	2,50	5,36	1,04	1,00	2,09	

Z celkového počtu 140 228 **rodinných domácností** bylo v roce 2021 v kraji 136 628 (97,4 %) domácností tvořeno jednou rodinou a 3 600 (2,6 %) domácností bylo tvořeno dvěma a více rodinami. Použitý způsob zjišťování a následného zpracování dat SLDB 2021 i 2011 neumožňuje prezentovat podrobné údaje v případě, že společně hospodaří více rodinných domácností, proto jsou některé údaje uváděny pouze za hospodařící domácnosti **tvořené jednou rodinou** (viz též kap. 6.2 této publikace). Z rodinných domácností tvořených jednou rodinou v kraji bylo 113 778 (83,3 %) úplných rodin (sezdaná i nesezdaná soužití bez dětí i s dětmi) a 22 850 (16,7 %) neúplných rodin (jeden z rodičů s alespoň jedním dítětem). **Nerodinné hospodařící domácnosti** v kraji byly v roce 2021 z 95,9 % tvořeny domácnostmi jednotlivců a ze 4,1 % se jednalo o vícečlenné domácnosti.

Oproti republikovým hodnotám se ve **struktuře hospodařících domácností** v kraji dlouhodobě projevuje nadprůměrné zastoupení úplných rodin (především s ekonomicky závislými dětmi ve věku 0–25 let); podíl neúplných rodin i domácností jednotlivců naopak průměru ČR podle výsledků sčítání lidu nedosahuje.

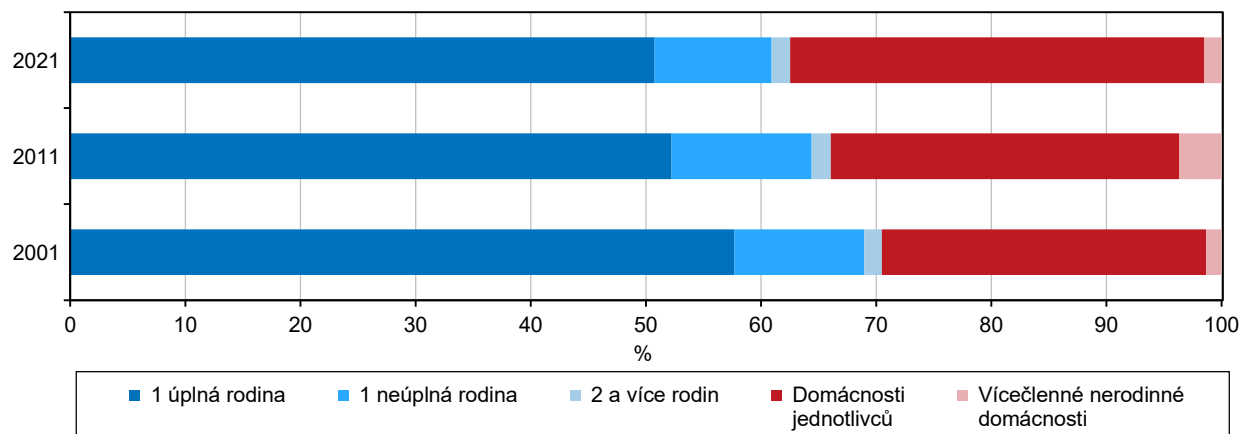
Na celkovém počtu 224 265 hospodařících domácností v kraji se v roce 2021 domácnosti tvořené jednou úplnou rodinou podílely 50,7 %, což byla druhá nejvyšší hodnota po Kraji Vysočina (při celorepublikovém průměru 47,1 % a minimu v Praze). Domácnosti tvořené jednou neúplnou rodinou byly v kraji na všech hospodařících domácnostech při posledním sčítání zastoupeny 10,2 % a to byl čtvrtý nejnižší podíl mezi kraji (při 10,6% průměru ČR, minimální hodnotě v Praze a maximálním podílu v Ústeckém kraji). Čtvrté nejnižší – 35,9% – v Pardubickém kraji bylo i zastoupení domácností jednotlivců mezi všemi hospodařícími domácnostmi (republikový průměr činil 39,1 %, nejvyšším podílem domácností jednotlivců se přitom vyznačovala Praha, nejnižším pak Kraj Vysočina). K nejnižším mezi kraji patřil (s 1,5 %) také podíl vícečlenných nerodinných domácností (dvě nebo více příbuzných i nepříbuzných společně hospodařících osob netvořících rodinnou domácnost vč. domácnosti prarodiče s vnoučaty kromě prarodičů tvořících pár – úplnou rodinu).

Graf 6.1 Hospodařící domácnosti podle typu domácnosti v kraji a ČR

Oproti sčítání v roce 2011 se počet úplných rodin (z kategorie hospodařících domácností tvořených jednou rodinou) v kraji zvýšil o 5,0 %, neúplných rodin přitom ubylo 9,4 %. V případě počtu domácností jednotlivců došlo v kraji oproti předchozímu cenzu k navýšení o 28,3 % (tj. o 17,8 tis. na 80,6 tis. osob). Úbytek početně nejméně zastoupených vícečlenných nerodinných domácností o více než polovinu je podmíněn metodickou změnou – zatímco v roce 2011 sem patřily i domácnosti prarodičů-partnerů s vnoučaty, při posledním cenzu byly zahrnuty mezi rodinné domácnosti – úplné rodiny. Výše uvedený vývoj z pohledu změn ve struktuře hospodařících domácností v kraji znamenal ve srovnání s rokem 2011 pokles podílu úplných rodin o 1,5 procentního bodu na (v předchozím odstavci zmiňovaných) 50,7 %, snížení podílu neúplných rodin o 2,0 p. b. na 10,2 %, zvýšení zastoupení domácností jednotlivců o 5,7 p. b. na 35,9 % a snížení podílu vícečlenných nerodinných domácností o 2,1 p. b. na 1,5 %. V případě rodinných domácností i domácností jednotlivců tak pokračoval trend patrný již mezi sčítáními v roce 2001 a 2011 (viz následující graf).

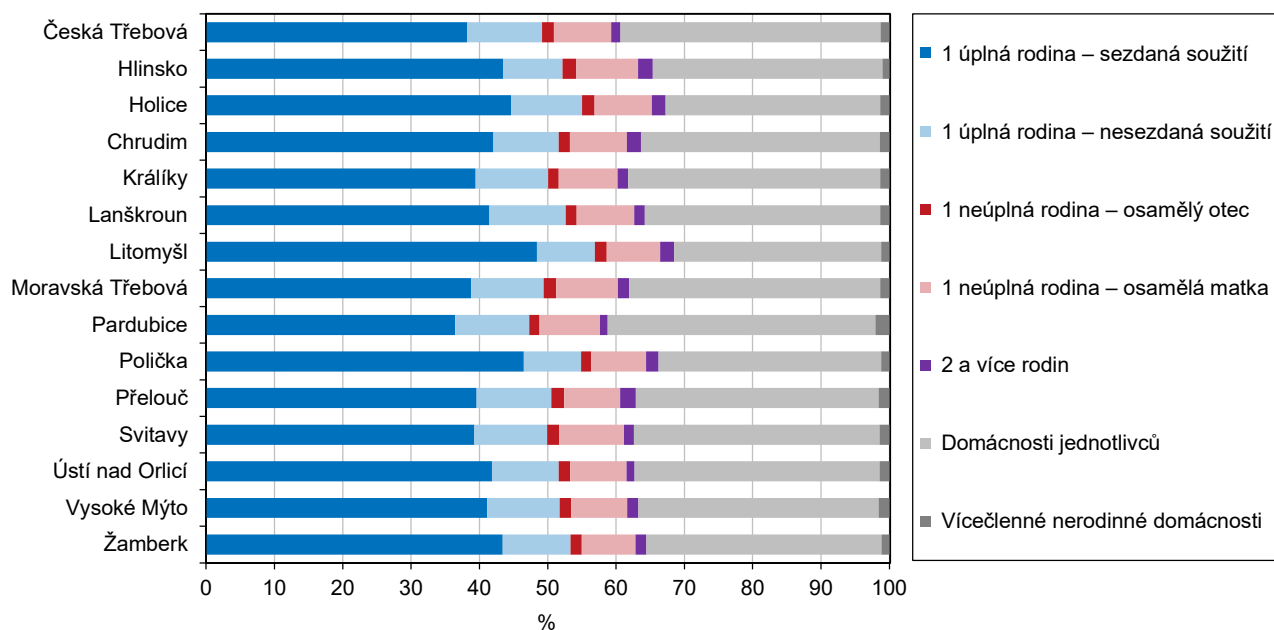
Graf 6.2 Hospodařící domácnosti podle typu domácnosti

Tab. 6.1.2 Hospodařící domácnosti podle typu domácnosti a správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Kraj, SO ORP	Hospodařící domácnosti celkem	v tom							
		celkem	rodinné domácnosti				nerodinné domácnosti		
			1 rodinou celkem	v tom tvořené		2 a více rodinami	celkem	v tom	
				úplné rodiny	neúplné rodiny			domácnosti jednotlivců	vícečlenné nerodinné domácnosti
Pardubický kraj	224 265	140 228	136 628	113 778	22 850	3 600	84 037	80 577	3 460
Česká Třebová	8 063	4 889	4 780	3 966	814	109	3 174	3 071	103
Hlinsko	8 697	5 685	5 497	4 537	960	188	3 012	2 924	88
Holice	7 491	5 038	4 887	4 123	764	151	2 453	2 353	100
Chrudim	35 544	22 617	21 893	18 339	3 554	724	12 927	12 433	494
Králíky	3 566	2 202	2 148	1 785	363	54	1 364	1 316	48
Lanškroun	9 580	6 150	6 001	5 044	957	149	3 430	3 302	128
Litomyšl	10 624	7 277	7 058	6 046	1 012	219	3 347	3 217	130
Moravská Třebová	11 130	6 893	6 708	5 501	1 207	185	4 237	4 085	152
Pardubice	59 802	35 148	34 475	28 279	6 196	673	24 654	23 420	1 234
Polička	7 918	5 244	5 097	4 347	750	147	2 674	2 578	96
Přelouč	10 969	6 901	6 648	5 543	1 105	253	4 068	3 894	174
Svitavy	13 587	8 509	8 312	6 786	1 526	197	5 078	4 885	193
Ústí nad Orlicí	11 344	7 113	6 979	5 857	1 122	134	4 231	4 066	165
Vysoké Mýto	13 764	8 710	8 485	7 124	1 361	225	5 054	4 839	215
Žamberk	12 186	7 852	7 660	6 501	1 159	192	4 334	4 194	140

Mezi **správními obvody obcí s rozšířenou působností** v kraji byly úplné rodiny (z kategorie hospodařících domácností tvořených jednou rodinou) na všech hospodařících domácnostech regionu v roce 2021 zastoupeny největší měrou na Litomyšlsku (56,9 %), Holicku (55,0 %) a Poličsku (54,9 %). Neúplné rodiny měly nejvyšší podíl na Svitavsku (11,2 %), Hlinecku (11,0 %) a Moravskotřebovsku (10,8 %) a domácnosti jednotlivců na Pardubicku (39,2 %), Českořebovsku (38,1 %) a Králicku (36,9 %). Litomyšlsko spolu s Poličskem, Holickem a Hlineckem se rovněž vyznačovalo nejvyšším podílem sezdaných soužití (manželské páry vč. registrovaných partnerství osob stejného pohlaví). Naopak nejvyšší zastoupení nesezdaných soužití (faktická manželství neboli soužití druha a družky či partnerství osob stejného pohlaví) mezi všemi HD bylo charakteristické pro Lanškrounsko, Českořebovsko, Přeloučsko a Pardubicko.

Graf 6.3 Hospodařící domácnosti podle typu domácnosti a správních obvodů ORP

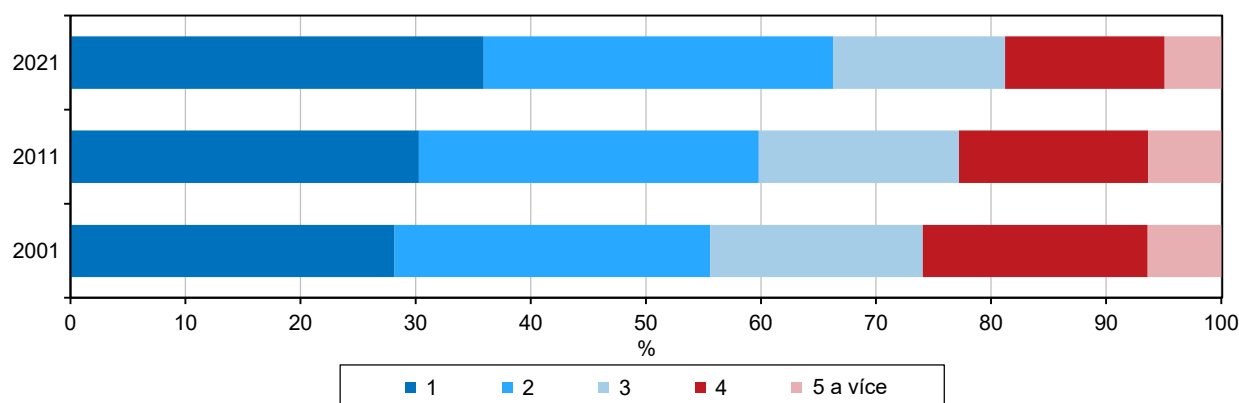
V návaznosti na již zmíněné nadprůměrné zastoupení úplných rodin a nižší podíl domácností jednotlivců ve struktuře hospodařících domácností v Pardubickém kraji se tento region vyznačuje rovněž vyšším průměrným počtem členů domácnosti. V roce 2021 připadalo v kraji na jednu hospodařící domácnost 2,23 členů, což byl čtvrtý nejvyšší počet v mezikrajském srovnání (při celorepublikové hodnotě 2,15). V průměru více členů měly hospodařící domácnosti pouze v Kraji Vysočina (2,32), ve Středočeském a Zlínském kraji (shodně 2,27). Na druhé straně nejméně početné hospodařící domácnosti byly zastoupeny v Hlavním městě Praze (1,95 členů) a s odstupem v Karlovarském kraji (2,02 členů). Pro srovnání v roce 2011 připadalo v kraji na jednu hospodařící domácnost v průměru 2,42 členů při celorepublikovém průměru 2,34. Mezi správními obvody ORP v kraji se průměrný počet členů v hospodařící domácnosti v roce 2021 pohyboval od 2,12 osob na Pardubicku po 2,42 osob na Litomyšlsku.

Tab. 6.1.3 Hospodařící domácnosti podle počtu členů domácnosti a podle typu domácnosti

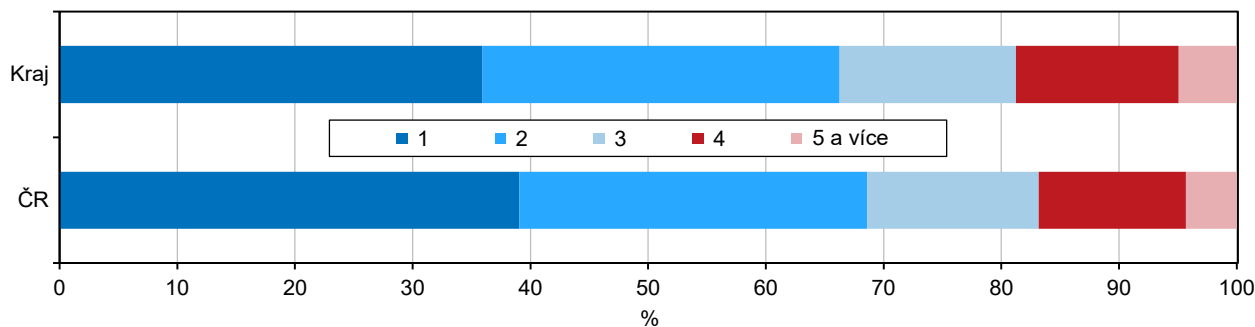
	Celkem	v tom hospodařící domácnosti s počtem členů					Počet členů hospodařících domácností celkem	Průměrný počet členů hospodařící domácnosti
		1	2	3	4	5 a více		
Hospodařící domácnosti	224 265	80 577	68 057	33 527	31 052	11 052	501 173	2,23
rodinné domácnosti	140 228	x	64 833	33 343	31 019	11 033	413 365	2,95
v tom tvořené:								
1 rodinou	136 628	x	64 833	33 343	29 968	8 484	394 052	2,88
úplné rodiny	113 778	x	50 940	26 309	28 427	8 102	336 970	2,96
neúplné rodiny	22 850	x	13 893	7 034	1 541	382	57 082	2,50
2 a více rodinami	3 600	x	x	x	1 051	2 549	19 313	5,36
nerodinné domácnosti	84 037	80 577	3 224	184	33	19	87 808	1,04
v tom:								
domácnosti jednotlivců	80 577	80 577	x	x	x	x	80 577	1,00
vícečlenné nerodinné domácnosti	3 460	x	3 224	184	33	19	7 231	2,09

Oproti sčítání v roce 2011 došlo v kraji ve struktuře hospodařících domácností z hlediska počtu členů k nárůstu podílu jednočlenných a dvoučlenných domácností při poklesu zastoupení domácností se třemi, čtyřmi i pěti a více členy (stejně tomu bylo i mezi lety 2001 a 2011). Nejpočetněji zastoupená skupina jednočlenných hospodařících domácností v kraji posílila mezi lety 2011 a 2021 o 5,7 procentního bodu na 35,9 % a druhá nejčetnější skupina dvoučlenných domácností o 0,8 p. b. na 30,3 %. Na druhé straně podíl tříčlenných domácností klesl o 2,5 procentních bodu na 14,9 %, čtyřčlenných domácností o 2,6 p. b. na 13,8 % a zastoupení pěti- a vícečlenných domácností se snížilo o 1,4 p. b. na 4,9 %.

Graf 6.4 Hospodařící domácnosti podle počtu členů

Oproti průměru ČR (viz následující graf) byl v roce 2021 v kraji podíl jednočlenných hospodařících domácností nižší o 3,1 %, v případě domácností s více členy stál kraj nad celorepublikovým podílem (největší měrou v kategorii čtyřčlenných domácností – o 1,3 procentního bodu více oproti průměru ČR při čtvrtém nejvyšším zastoupení v mezikrajském srovnání).

Graf 6.5 Hospodařící domácnosti podle počtu členů v kraji a ČR

Z hlediska **způsobu bydlení** žilo v roce 2021 z celkového počtu hospodařících domácností Pardubického kraje 217 224 (tj. 96,9 %) domácností v bytech, 2,9 % domácností žilo mimo byty (nouzové bydlení, mobilní objekty, chaty, chalupy) a 0,2 % domácností bydlelo v zařízeních (např. penzionsy pro seniory, dětské domovy, ubytovny, věznice). Ve srovnání s republikovým podílem bylo v kraji mírně nižší zastoupení domácností bydlících mimo byty a přibližně stejný podíl domácností bydlících v zařízeních.

Tři čtvrtiny ze všech 6,5 tis. hospodařících domácností v kraji bydlících **mimo byty** žily v nouzových obydlech, pětina v rekreačních chatách či chalupách a čtyři procenta pak pobývala v mobilních (pohyblivých) obydlech. Nejpočetnější skupinou domácností bydlících mimo byty byly s 81% podílem domácnosti jednotlivců. Téměř tři pětiny domácností sečtených **v zařízeních** (59 %) pak tvořily úplné rodiny bez závislých dětí a další pětinu neúplné rodiny se závislými dětmi. K problematice bydlení domácností je třeba doplnit, že jednotlivé osoby žijící v zařízeních a osoby bez domova nejsou podle metodiky sčítání lidu do počtu hospodařících domácností zahrnuty.

Mezi **správními obvody ORP** v kraji nacházíme nejvyšší podíl hospodařících domácností mimo byty na Svitavsku (3,7 %) a Chrudimsku (3,6 %), nejnižší pak na Litomyšlsku (1,8 %) a Pardubicku (2,4 %). Domácnosti v zařízeních se na všech hospodařících domácnostech podílely v roce 2021 největší měrou na Králicku (0,6 %) a nejméně na Lanškrounsku a Hlinecku (v obou regionech 0,1 %).

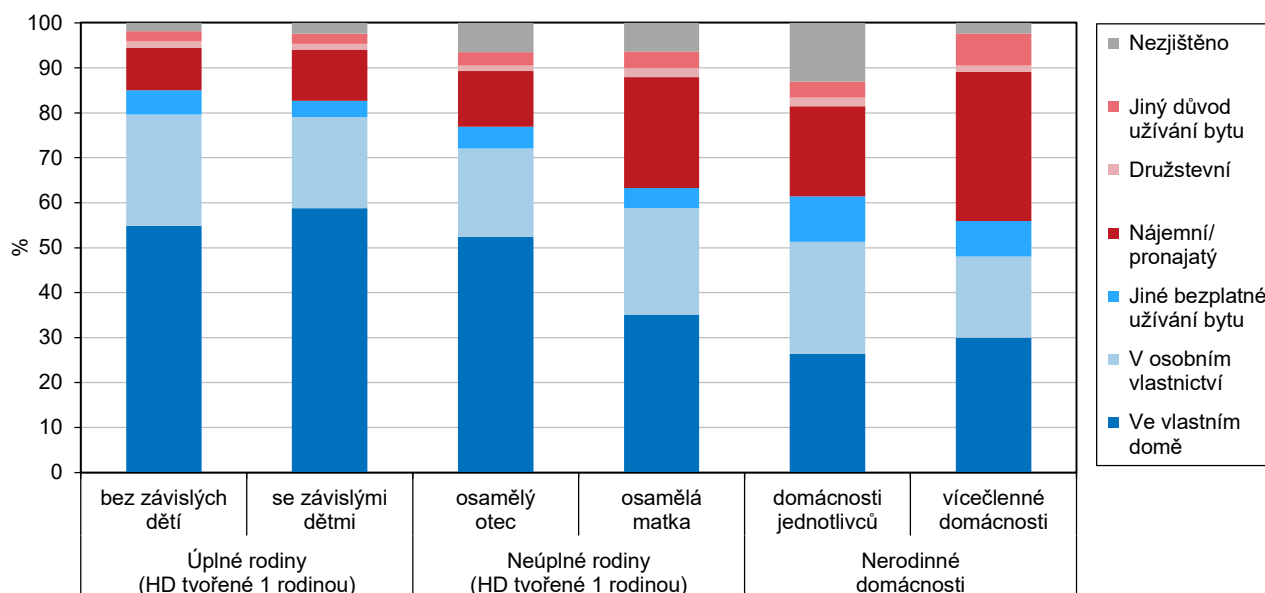
Tab. 6.1.4 Základní údaje o bydlení hospodařících domácností

	Celkem	v tom					
		celkem	tvořené 1 rodinou		tvořené 2 a více rodinami	domácnosti jednotlivců	vícečlenné nerodinné domácnosti
			bez závislých dětí	se závislými dětmi			
Hospodařící domácnosti	224 265	136 628	75 051	61 577	3 600	80 577	3 460
v tom podle způsobu bydlení:							
bydlící v bytech	217 224	134 932	74 103	60 829	3 562	75 302	3 428
z toho podle právního důvodu užívání bytu:							
ve vlastním domě	100 785	74 375	41 395	32 980	2 639	22 682	1 089
v osobním vlastnictví	48 405	29 571	17 647	11 924	283	17 945	606
jiné bezplatné užívání bytu	13 716	6 127	3 822	2 305	128	7 197	264
nájemní/pronajatý	31 828	15 993	6 995	8 998	267	14 463	1 105
družstevní	3 301	1 899	1 094	805	14	1 343	45
bydlící mimo byty	6 521	1 186	595	591	29	5 275	31
bydlící v zařízeních	520	510	353	157	9	x	1

Pro hospodařící domácnosti **bydlící v bytech** v kraji je ve srovnání s celorepublikovou strukturou typická větší míra soužití více domácností v jednom bytě. Z celkového počtu 217 224 hospodařících domácností v kraji bydlících v bytech jich 201 722 v roce 2021 žilo samostatně v bytě (92,9 %) a 15 502 (7,1 % při 6,5% průměru ČR) v soužití s jinou hospodařící domácností (domácnostmi) v jednom bytě.

Z celkového počtu 217 224 hospodařících domácností bydlících v bytech (samostatně či v soužití s jinou HD) žila v roce 2021 v kraji přibližně polovina – 49,3 % – všech domácností se zjištěným **právním důvodem užívání bytu** ve vlastním domě, tj. o 9,8 procentního bodu více než v celé ČR. Téměř čtvrtina domácností – 23,7 % – pak bydlela v bytě v osobním vlastnictví, což je o 2,9 p. b. méně oproti celorepublikovému podílu. Podprůměrné bylo i zastoupení hospodařících domácností bydlících v nájemních/pronajatých bytech – v kraji 15,6 % při 21,1% podílu v celé ČR.

Graf 6.6 Hospodařící domácnosti bydlící samostatně v bytě podle typu domácnosti a právního důvodu užívání bytu

Bližší pohled na strukturu vybraných typů domácností podle právního důvodu užívání bytu poskytuje graf výše, v němž jsou hodnoceny hospodařící domácnosti **bydlící v bytě samostatně**. Z grafu je patrný nadprůměrný podíl bydlících ve vlastním domě ve struktuře úplných rodin (se závislými dětmi i bez nich). Zjišťujeme také mnohem vyšší podíl domácností s osamělou matkou s dítětem (dětmi) žijících v nájemních/pronajatých bytech ve srovnání s neúplnými rodinami osamělých otců (v nich je naopak výrazně vyšší zastoupení žijících ve vlastním domě). Nadprůměrný podíl žijících v nájemních bytech je typický i pro nerodinné domácnosti (ať již vícečlenné nerodinné domácnosti, tak i domácnosti jednotlivců).

Tab. 6.1.5 Základní údaje o bydlení hospodařících domácností bydlících samostatně v bytě

	Celkem	v tom						
		hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou				hospodařící domácnosti tvořené 2 a více rodinami	nerodinné domácnosti	
		úplné rodiny		neúplné rodiny			domácnosti jednotlivců	vícečlenné nerodinné domácnosti
		bez závislých dětí	se závislými dětmi	osamělý otec	osamělá matka			
Hospodařící domácnosti	201 722	60 302	45 695	3 467	17 768	3 507	67 736	3 247
v rodinných domech	111 216	37 847	30 596	2 196	8 124	2 948	28 060	1 445
v bytových domech	86 676	21 815	14 531	1 218	9 311	524	37 551	1 726
v ostatních budovách	3 830	640	568	53	333	35	2 125	76
Průměrná celková plocha (m ²)								
na 1 byt	91,6	96,0	112,2	99,6	85,7	124,8	71,4	79,8
na 1 osobu	39,2	42,0	28,9	41,3	34,3	23,3	71,4	38,3
Průměrný počet osob na 1 byt	2,29	2,29	3,89	2,42	2,52	5,37	1,00	2,09

Více než 60 % úplných rodin (s ekonomicky závislými dětmi i bez dětí) i neúplných rodin osamělých otců s dítětem (dětmi) žilo v roce 2021 v kraji v **rodinných domech** (viz též Tab. 6.1.5 s údaji za HD bydlící samostatně v bytě). Bydlení v **bytových domech** bylo častěji (z více než poloviny) vyhledávané nerodinnými domácnostmi (jednočlennými i vícečlennými), ale i neúplnými rodinami tvořenými osamělou matkou s dítětem (dětmi).

Způsob bydlení dle druhu domu ve spojitosti s typem, resp. počtem členů domácnosti se odráží rovněž v odlišných parametrech bydlení. Jestliže úplné rodiny se závislými dětmi v kraji žijí v bytě v průměru se 112 m², v domácnostech jednotlivců celková **plocha bytu** dosahuje 71 m². Na jednu osobu však v úplných rodinách se závislými dětmi připadá pouze 29 m², což je mnohem méně nejen ve srovnání s domácnostmi jednotlivců, ale i oproti úplným rodinám bez závislých dětí (se 42 m² na osobu) a neúplným rodinám osamělých otců s dítětem/dětmi (41 m²). Posledně jmenovaný typ domácnosti se zároveň vyznačuje v průměru menším **počtem osob na 1 byt** (2,42) ve srovnání s neúplnými rodinami osamělých matek (2,52). Mezi okresy kraje se průměrná celková plocha bytu na 1 osobu v hospodařících domácnostech bydlících samostatně v bytě pohybuje od 38,5 m² na Pardubicku po 40,4 m² na Chrudimsku.

6.2 Rodinné domácnosti

Ve struktuře rodinných domácností z 97,4 % v kraji v roce 2021 převažovaly domácnosti tvořené jednou rodinou. Právě **rodinným domácnostem tvořeným jednou rodinou** bude v této podkapitole věnována bližší pozornost, mj. i z důvodu dostupnosti podrobnější datové základny. Z rodinných domácností tvořených jednou rodinou v kraji bylo 83,3 % úplných rodin v podobě sezdaných i nesezdaných soužití bez dětí nebo s dětmi (jednalo se o druhý nejvyšší podíl za Krajem Vysočina) a 16,7 % představovaly neúplné rodiny (jeden z rodičů s alespoň jedním dítětem).

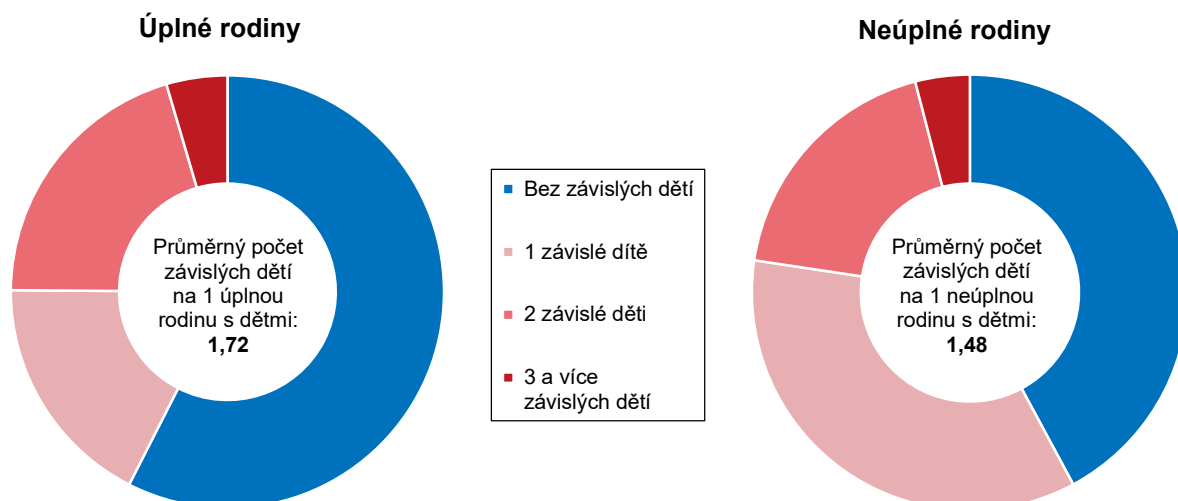
V úplných rodinách v kraji v době sčítání žilo téměř 337 tis. osob, v neúplných rodinách pak 57 tis. osob. (hodnoceno v rámci domácností tvořených jednou rodinou). Průměrný **počet členů** připadající na jednu úplnou i neúplnou rodinu v kraji (2,96 resp. 2,50) byl nad celorepublikovým průměrem (2,94 resp. 2,47).

Tab. 6.2.1 Rodinné domácnosti (vč. partnerství osob stejného pohlaví) podle počtu členů a podle typu domácnosti

	Celkem	v tom s počtem členů (%)				Počet členů hospodařících domácností celkem	Průměrný počet členů hospodařící domácnosti
		2	3	4	5 a více		
Rodinné domácnosti	140 228	46,2	23,8	22,1	7,9	413 365	2,95
v tom:							
tvořené 1 rodinou	136 628	47,5	24,4	21,9	6,2	394 052	2,88
úplné rodiny	113 778	44,8	23,1	25,0	7,1	336 970	2,96
v tom:							
bez závislých dětí	65 421	77,9	17,0	4,4	0,6	149 123	2,28
se závislými dětmi	48 357	x	31,3	52,8	15,9	187 847	3,88
neúplné rodiny	22 850	60,8	30,8	6,7	1,7	57 082	2,50
v tom:							
bez závislých dětí	9 630	81,4	16,4	1,9	0,2	21 281	2,21
se závislými dětmi	13 220	45,8	41,2	10,3	2,7	35 801	2,71
tvořené 2 a více rodinami	3 600	x	x	29,2	70,8	19 313	5,36

Z hlediska počtu **závislých dětí** (tzn. nezahrnutých mezi pracovní sílu a zároveň ve věku 0–25 let) nacházíme ve struktuře neúplných rodin v kraji oproti úplným rodinám dvojnásobný podíl domácností s jedním dítětem (35,2 %). V úplných rodinách mají jednoznačnou převahu domácnosti bez závislých dětí (57,5 % v kraji při 57,3% podílu v celé ČR), mírně vyšší zastoupení oproti neúplným rodinám mají i domácnosti se dvěma (20,3 %) či třemi a více dětmi (4,5 %).

Graf 6.7 Hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou podle počtu závislých dětí

Na jednu úplnou rodinu se závislými dětmi připadalo při posledním sčítání v kraji 1,72 dítěte, což byl třetí nejvyšší počet po Kraji Vysočina a Zlínském kraji. V případě neúplných rodin se závislými dětmi byl průměrný počet dětí 1,48 druhý nejvyšší (spolu s Ústeckým krajem) za Krajem Vysočina. Uvnitř kraje zjišťujeme nejnižší průměrný počet závislých dětí na jednu úplnou i neúplnou rodinu s dětmi v okrese Pardubice, nejvyšší naopak na Svitavsku.

Tab. 6.2.2 Rodinné domácnosti podle typu hospodařící domácnosti, počtu závislých dětí a okresů

	Pardubický kraj	v tom okresy			
		Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
Domácnosti tvořené 1 úplnou rodinou	113 778	22 876	37 945	22 680	30 277
v tom podle počtu závislých dětí (%):					
0	57,5	58,3	56,5	58,3	57,6
1	17,6	16,9	19,0	16,8	17,0
2	20,3	20,3	21,0	19,6	20,1
3 a více	4,5	4,5	3,5	5,3	5,3
Počet závislých dětí celkem	82 956	16 505	27 361	16 611	22 479
v průměru na 1 rodinu s dětmi	1,72	1,73	1,66	1,75	1,75
Domácnosti tvořené 1 neúplnou rodinou	22 850	4 514	8 065	4 495	5 776
v tom podle počtu závislých dětí (%):					
0	42,1	43,7	40,4	44,0	41,9
1	35,2	33,5	37,6	32,8	35,1
2	18,6	18,9	18,5	18,8	18,4
3 a více	4,0	4,0	3,5	4,4	4,7
Počet závislých dětí celkem	19 562	3 804	6 918	3 815	5 025
v průměru na 1 rodinu s dětmi	1,48	1,50	1,44	1,52	1,50

Většina **úplných rodin** je tvořena **manželskými páry** – v roce 2021 v kraji ze 79,8 %, což je třetí nejvyšší hodnota v mezikrajském srovnání po Kraji Vysočina a Zlínském kraji při celorepublikovém průměru 77,2 % (s maximálním – 85% – zastoupením v SO ORP Litomyšl a Polička, tedy v regionech s nejvyšším podílem věřících). Jednou pětinou se na úplných rodinách při posledním sčítání v kraji podílela **faktická manželství** neboli neformální soužití druha a družky (v rámci kraje s maximem 22,7 % v SO ORP Pardubice), největší zastoupení (30,3 %) přitom měl tento typ soužití v Praze. **Registrovaná či faktická partnerství osob stejného pohlaví** se na úplných rodinách v kraji podílela 0,2 % (s maximem 1,0 % rovněž v Praze). Většinový podíl v rámci **neúplných rodin** tvoří soužití osamělé **matky** s dítětem (dětmi), v roce 2021 v kraji 83,8 % (84,8 % v celé ČR). Domácnosti osamělých **otců** s dítětem (dětmi) se na neúplných rodinách v kraji podílely 16,2 % (třetí nejvyšší hodnota po Kraji Vysočina a Středočeském kraji s maximem 18,5 % uvnitř kraje na Přeloučsku a minimem 14,4 % v SO ORP Pardubice).

Tab. 6.2.3 Hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou podle typu domácnosti a správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Kraj, SO ORP	Rodinné domácnosti celkem	úplné rodiny			neúplné rodiny		
		celkem	z toho		celkem	v tom	
			manželské páry	faktická manželství		osamělý otec	osamělá matka
Pardubický kraj	136 628	113 778	90 797	22 782	22 850	3 693	19 157
Česká Třebová	4 780	3 966	3 074	886	814	139	675
Hlinsko	5 497	4 537	3 784	750	960	176	784
Holice	4 887	4 123	3 341	774	764	137	627
Chrudim	21 893	18 339	14 949	3 359	3 554	581	2 973
Králíky	2 148	1 785	1 406	379	363	56	307
Lanškroun	6 001	5 044	3 970	1 067	957	153	804
Litomyšl	7 058	6 046	5 145	895	1 012	183	829
Moravská Třebová	6 708	5 501	4 318	1 180	1 207	203	1 004
Pardubice	34 475	28 279	21 772	6 415	6 196	894	5 302
Polička	5 097	4 347	3 679	663	750	115	635
Přelouč	6 648	5 543	4 342	1 196	1 105	204	901
Svitavy	8 312	6 786	5 330	1 451	1 526	232	1 294
Ústí nad Orlicí	6 979	5 857	4 741	1 110	1 122	189	933
Vysoké Mýto	8 485	7 124	5 657	1 450	1 361	230	1 131
Žamberk	7 660	6 501	5 289	1 207	1 159	201	958

Z celkového počtu 82 956 **závislých dětí v úplných rodinách** jich 75,8 % v roce 2021 v kraji žilo v sezdaných soužitích (s nejvyšším podílem na Litomyšlsku (83,7 %) a Poličsku (81,3 %)) a 24,2 % v nesezdaných soužitích (s maximem 31,0 % na Králicku a 29,4 % na Moravskotřebovsku). Z celkového počtu 19 562 **závislých dětí v neúplných rodinách** v kraji jich 87,2 % žilo s matkou (s nejvyšším podílem – 88,5 % – na Pardubicku a Poličsku) a 12,8 % s otcem (s maximem 17,5 % na Holicku). V průměru nejvíce dětí na jednu úplnou rodinu se závislými dětmi připadalo na Poličsku (1,82) a Litomyšlsku (1,80), nejméně na Pardubicku a Českomotřebovsku (shodně 1,65). Pardubicko se zároveň vyznačovalo i nejnižším průměrným počtem závislých dětí žijících v **neúplných rodinách** (1,42), na opačné straně (s 1,61) stálo Králicko.

Tab. 6.2.4 Závislé děti v hospodařících domácnostech tvořených 1 rodinou podle typu domácnosti a správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Kraj, SO ORP	Počet závislých dětí celkem	v úplných rodinách		v neúplných rodinách		Průměrný počet závislých dětí v domácnosti s dětmi	
		sezdaná soužití	nesezdaná soužití	osamělý otec	osamělá matka	úplné rodiny	neúplné rodiny
Pardubický kraj	102 518	62 855	20 101	2 513	17 049	1,72	1,48
Česká Třebová	3 319	1 861	754	112	592	1,65	1,50
Hlinsko	4 042	2 524	731	120	667	1,77	1,52
Holice	3 859	2 457	749	114	539	1,71	1,50
Chrudim	16 267	10 142	3 108	389	2 628	1,72	1,49
Králíky	1 583	838	377	47	321	1,76	1,61
Lanškroun	4 682	2 831	1 046	94	711	1,77	1,46
Litomyšl	5 605	4 007	779	107	712	1,80	1,52
Moravská Třebová	4 810	2 659	1 109	123	919	1,72	1,51
Pardubice	25 741	15 310	5 048	617	4 766	1,65	1,42
Polička	3 962	2 709	625	72	556	1,82	1,59
Přelouč	4 679	2 803	994	146	736	1,67	1,49
Svitavy	6 049	3 470	1 253	159	1 167	1,70	1,48
Ústí nad Orlicí	5 309	3 388	1 005	123	793	1,75	1,44
Vysoké Mýto	6 507	3 938	1 385	151	1 033	1,76	1,52
Žamberk	6 104	3 918	1 138	139	909	1,79	1,52

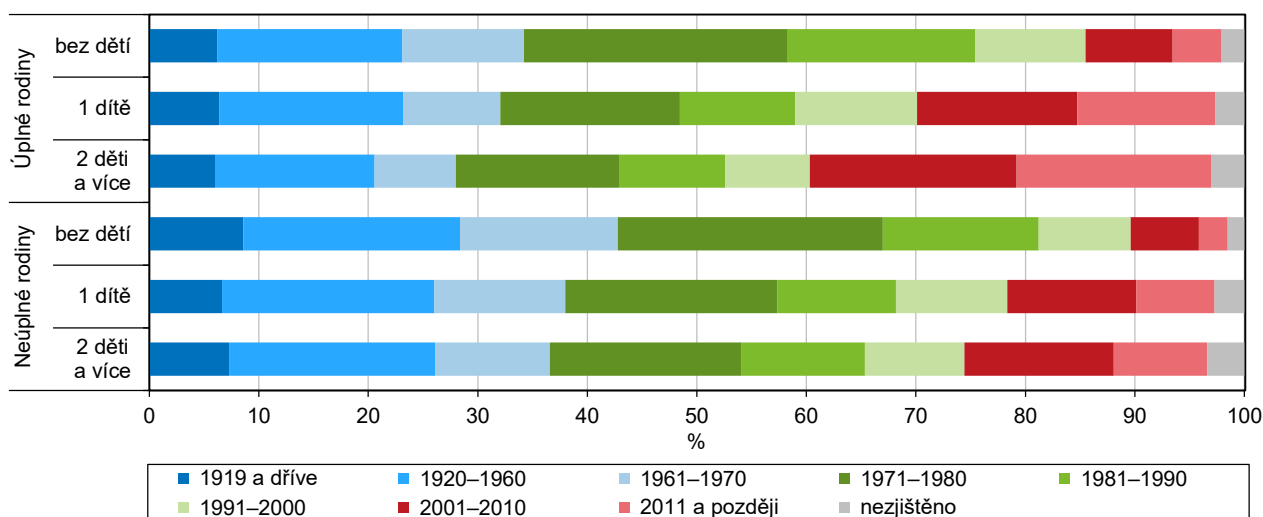
Způsobu bydlení rodin byla věnována zmínka již v předchozí podkapitole, zde se podrobněji zaměříme na bydlení úplných a neúplných rodin (nadále v rámci kategorie hospodařících domácností tvořených 1 rodinou) zejména ve vazbě na počet závislých dětí. Z celkového počtu 113,8 tis. úplných rodin v kraji jich 99,0 % žilo v bytech, 0,7 % mimo byty a 0,3 % v zařízeních. V neúplných rodinách byl oproti úplným zaznamenán vyšší podíl bydlících mimo byty (1,7 %) i v zařízeních (0,7 %). Jestliže podíl bydlících mimo byty nebo v zařízeních je v rámci úplných rodin nejvyšší v domácnostech bez závislých dětí (1,2 %), v neúplných rodinách jde o domácnosti se dvěma a více dětmi (3,4 %).

Tab. 6.2.5 Rodinné domácnosti podle typu domácnosti, počtu závislých dětí, způsobu bydlení a právního důvodu užívání bytu

	Celkem	v tom hospodařící domácnosti tvořené								2 a více rodinami
		1 rodinou								
		úplné rodiny				neúplné rodiny				
		celkem	s počtem závislých dětí			celkem	s počtem závislých dětí			
0	1		2 a více	0	1		2 a více			
Rodinné domácnosti	140 228	113 778	65 421	20 044	28 313	22 850	9 630	8 047	5 173	3 600
z toho bydlící v bytech	138 494	112 612	64 614	19 877	28 121	22 320	9 489	7 836	4 995	3 562
z toho právní důvod užívání bytu:										
ve vlastním domě	77 014	65 536	36 639	10 890	18 007	8 839	4 756	2 429	1 654	2 639
v osobním vlastnictví	29 854	24 568	15 233	4 370	4 965	5 003	2 414	1 757	832	283
jiné bezplatné užívání bytu	6 255	5 127	3 386	818	923	1 000	436	342	222	128
nájemní/pronajatý	16 260	11 086	5 833	2 636	2 617	4 907	1 162	2 248	1 497	267
družstevní	1 913	1 489	918	256	315	410	176	156	78	14
z toho bydlící mimo byty	1 215	807	501	139	167	379	94	155	130	29

V úplných rodinách zjišťujeme oproti neúplným rodinám nadprůměrný podíl bydlících ve vlastním domě (59,4 % ze všech úplných rodin se zjištěným **právním důvodem užívání bytu** v kraji, v případě úplných rodin se 2 a více závislými dětmi šlo přitom o 65,6 %). Neúplné rodiny častěji obývají byty nájemní (23,4 % je více než dvojnásobný podíl oproti úplným rodinám, mezi neúplnými rodinami se dvěma a více závislými dětmi jde o 33,7 %).

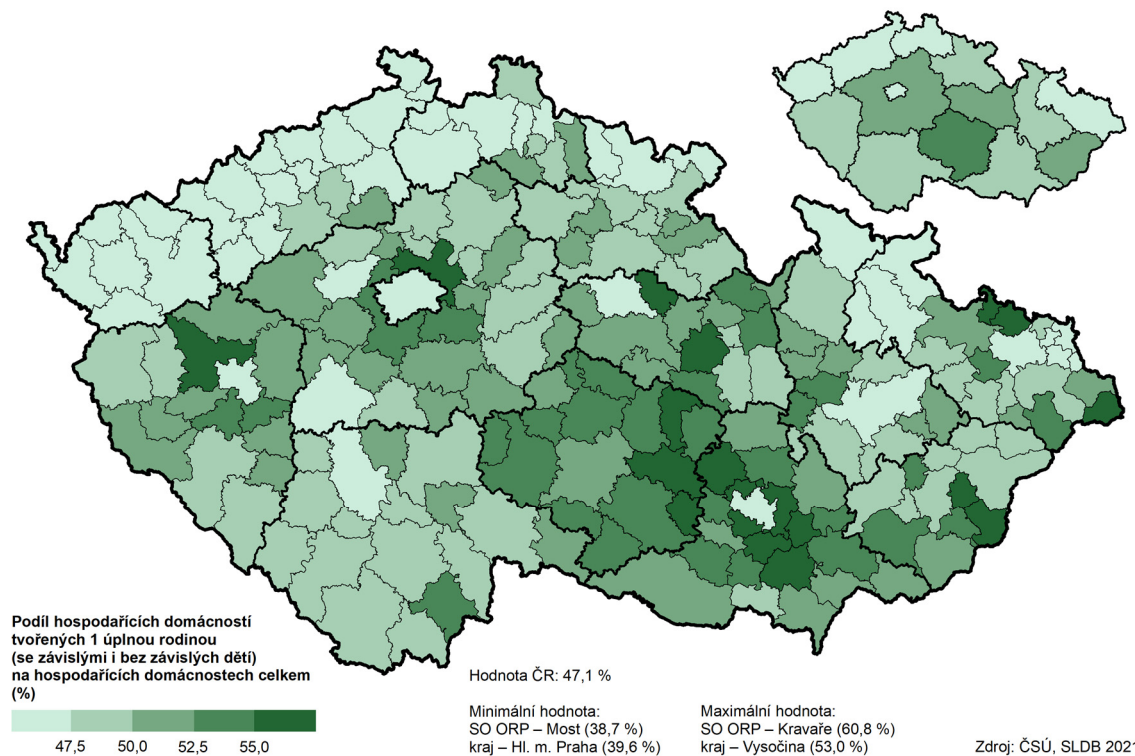
Graf 6.8 Rodinné domácnosti bydlící v bytě podle počtu závislých dětí a období výstavby nebo rekonstrukce domu (hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou)

Neúplné rodiny obývají ve srovnání s úplnými častěji byty ve starších domech – v roce 2021 v kraji žilo 40,7 % z nich v **domech postavených či zrekonstruovaných** do roku 1970 (v neúplných rodinách bez závislých dětí šlo o 43,5 %). V úplných rodinách byl podíl takovýchto domácností 33% (v úplných rodinách bez závislých dětí 35%). Na druhé straně domy postavené či zrekonstruované po roce 2001 obývalo 21,6 % úplných rodin v kraji (s nejvyšším podílem 37,8 % v úplných rodinách se 2 a více závislými dětmi), v neúplných rodinách tento podíl činil 15,7 % (23,0 % v případě neúplných rodin se 2 a více závislými dětmi).

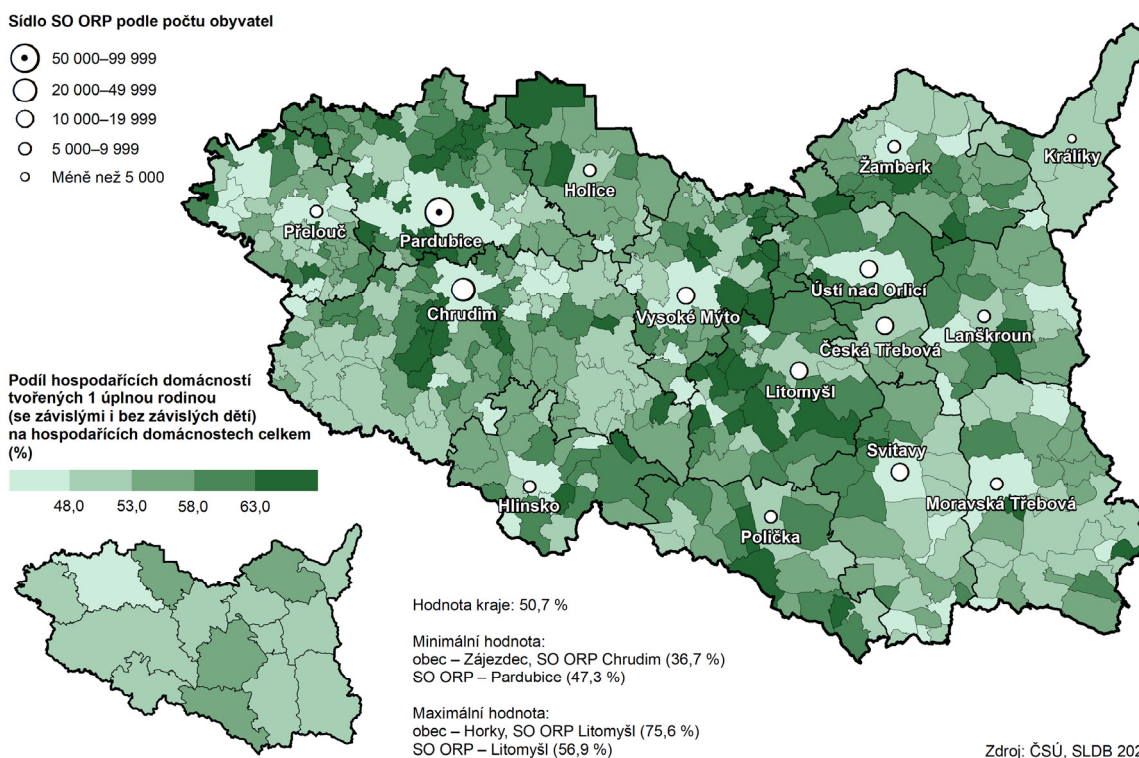
Ve zbývajících částech této podkapitoly bude samostatně věnována bližší pozornost nejprve úplným a následně neúplným rodinám.

Úplné rodiny ve správních obvodech ORP a krajích

Na regionální rozdíly v podílu **úplných rodin** na všech hospodářských domácnostech působí vlivy ekonomické, sociální i náboženské. Největší měrou jsou úplné rodiny ve struktuře hospodářských domácností zastoupeny v jihovýchodní části republiky (mj. i ve vazbě na vyšší stupeň religiozity), v SO ORP kraje pak na Litomyšlsku (56,9 % představuje 3. nejvyšší podíl mezi všemi 206 SO ORP v ČR vč. Prahy), Holicku a Poličsku (podíly na konci první dvacítky všech SO ORP v ČR), nejméně na Pardubicku.

Úplné rodiny v obcích a správních obvodech ORP Pardubického kraje

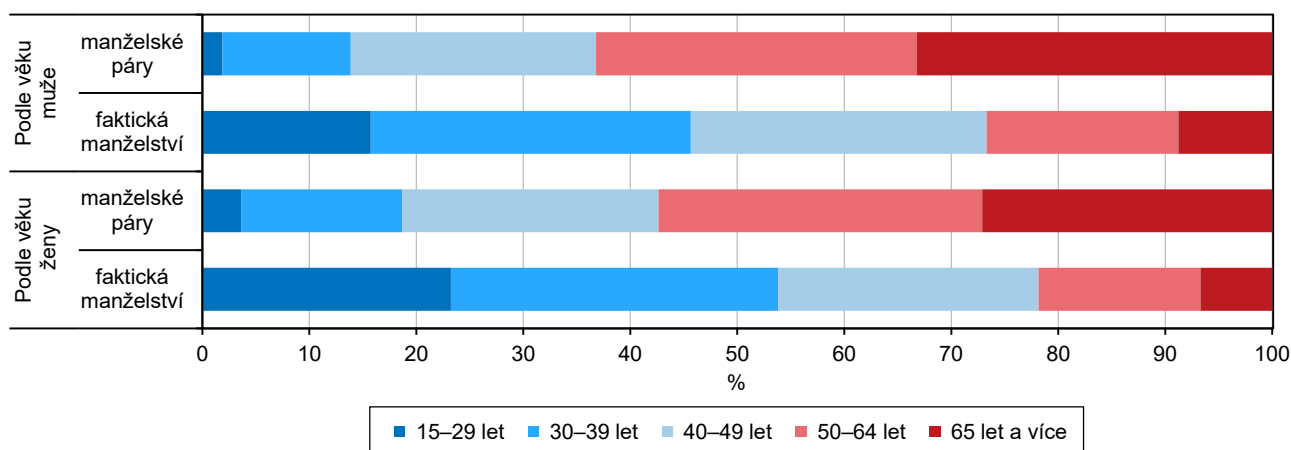
Prezentujeme-li data sčítání lidu v kategorii úplných rodin za **sezdaná soužití** (soužití sezdaných párů), máme na mysli nejen manželské páry, ale také registrovaná partnerství osob stejného pohlaví. Ta se na všech sezdaných soužitích v kraji i celé ČR v roce 2021 podílela 0,1 %. V rámci **nesezdaných** soužití pak hodnotíme tzv. faktická manželství, neboli soužití druhá s družkou, ale také faktická partnerství (soužití osob stejného pohlaví, které neuzavřely registrované partnerství). Ta se na všech nesezdaných soužitích podílela v kraji 0,6 % při celorepublikovém podílu 1,1 %. V sečtených soužitích osob stejného pohlaví (registrovaných i faktických partnerstvích) v kraji i celé ČR početně převažují svazky společně žijících mužů nad ženami. Mezi okresy kraje se sezdaná soužití největší měrou na úplných rodinách podílela na Chrudimsku (81,9 %), nesezdaná soužití pak na Pardubicku (22,3 %) – viz následující tabulka.

Tab. 6.2.6 Domácnosti tvořené 1 úplnou rodinou podle typu domácnosti a okresů

	Pardubický kraj		v tom okresy							
	počet	%	Chrudim		Pardubice		Svitavy		Ústí nad Orlicí	
			počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
Domácnosti tvořené 1 úplnou rodinou	113 778	100,0	22 876	100,0	37 945	100,0	22 680	100,0	30 277	100,0
v tom:										
sezdaná soužití	90 855	79,9	18 741	81,9	29 485	77,7	18 478	81,5	24 151	79,8
manželské páry	90 797	99,9	18 733	100,0	29 455	99,9	18 472	100,0	24 137	99,9
registrovaná partnerství	58	0,1	8	0,0	30	0,1	6	0,0	14	0,1
nesezdaná soužití	22 923	20,1	4 135	18,1	8 460	22,3	4 202	18,5	6 126	20,2
faktická manželství	22 782	99,4	4 109	99,4	8 385	99,1	4 189	99,7	6 099	99,6
faktická partnerství	141	0,6	26	0,6	75	0,9	13	0,3	27	0,4

Dále bude bližší pozornost věnována **manželským párům a soužitím druhá s družkou neboli tzv. faktickým manželstvím**. Z pohledu na **věkovou strukturu** je zřejmé, že ve faktických manželstvích žijí v průměru mladší partneři než v manželstvích. Jestliže v roce 2021 v kraji v 16 % faktických manželstvích žili muži mladší 30 let a ve 23 % faktických manželstvích ženy do 30 let, v manželstvích byly tyto podíly velmi nízké (v případě mužů necelá 2 %, u žen 3,6 %). Na druhé straně ve třetině manželství byl muž starší 65 let a ve 27 % manželských svazků žena ve věku 65 a více let, přitom ve struktuře faktických manželství byli muži senioři zastoupeni necelými 9 % a ženy seniorky necelými 7 %.

Graf 6.9 Manželské páry a faktická manželství podle věku partnerů
(hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou)

Odlíšná věková struktura partnerů v manželských svazcích oproti nesezdaným soužitím druhá a družky se odráží i v rozdílné skladbě z hlediska **počtu závislých dětí**. Jestliže v 60,7 % manželstvích v kraji v roce 2021 nežilo žádné ekonomicky závislé dítě, ve faktických manželstvích činil tento podíl 44,6 %. Podíl faktických manželství s jedním závislým dítětem (28,8 %) byl ve srovnání s manželskými páry (14,8 %) téměř dvojnásobný. Mírně vyšší bylo mezi faktickými manželstvími také zastoupení soužití se dvěma i třemi a více dětmi.

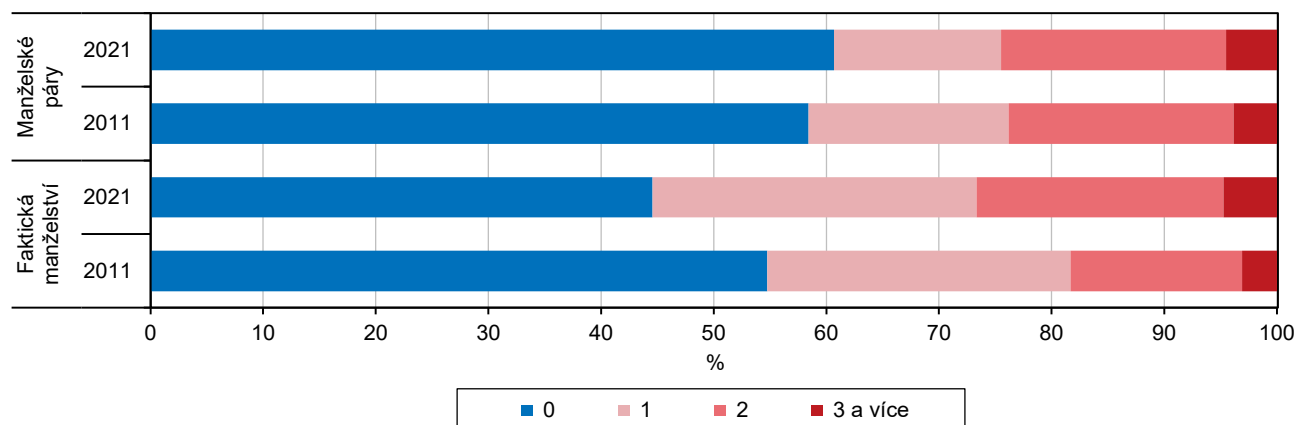
Z celkového počtu téměř 83 tisíc závislých dětí v kraji v domácnostech tvořených jednou úplnou rodinou žily v době sčítání 2021 přibližně tři čtvrtiny s rodiči v manželském svazku a čtvrtina s rodiči ve faktickém manželství. **Průměrný počet závislých dětí** připadajících na jedno manželství v kraji v roce 2021 činil 0,69 a na jedno soužití druha a družky 0,88. Po přepočtu pouze na svazky se závislými dětmi pak v soužitích manželských párů žilo v průměru 1,76 závislých dětí (z toho nejvíce (1,97) v manželstvích se ženou ve věku 35–44 let) a ve faktických manželstvích 1,59 závislých dětí (v soužitích se ženou ve věku 35 až 44 let 1,75).

Tab. 6.2.7 Domácnosti tvořené 1 úplnou rodinou – manželské páry a faktická manželství podle věku ženy a počtu závislých dětí

	Celkem	v tom podle věku ženy						
		15–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75 a více
Manželské páry	90 797	371	8 915	18 107	20 456	18 338	17 985	6 625
%	100,0	0,4	9,8	19,9	22,5	20,2	19,8	7,3
v tom podle počtu závislých dětí:								
0	55 097	139	1 314	1 017	10 445	17 581	17 976	6 625
1	13 468	160	3 019	3 829	5 787	664	9	-
2	18 135	62	3 901	10 564	3 524	84	-	-
3	3 469	8	585	2 284	584	8	-	-
4 a více	628	2	96	413	116	1	-	-
Počet závislých dětí celkem	62 843	316	12 979	33 585	15 093	861	9	-
v průměru na 1 rodinu s dětmi	1,76	1,36	1,71	1,97	1,51	1,14	1,00	-
Faktická manželství	22 782	1 774	7 165	6 416	3 969	1 932	1 202	324
%	100,0	7,8	31,5	28,2	17,4	8,5	5,3	1,4
v tom podle počtu závislých dětí:								
0	10 154	1 180	2 578	964	2 082	1 824	1 202	324
1	6 554	455	2 686	2 115	1 201	97	-	-
2	4 996	120	1 561	2 726	579	10	-	-
3	859	16	254	496	92	1	-	-
4 a více	219	3	86	115	15	-	-	-
Počet závislých dětí celkem	20 076	755	6 946	9 560	2 695	120	-	-
v průměru na 1 rodinu s dětmi	1,59	1,27	1,51	1,75	1,43	1,11	-	-

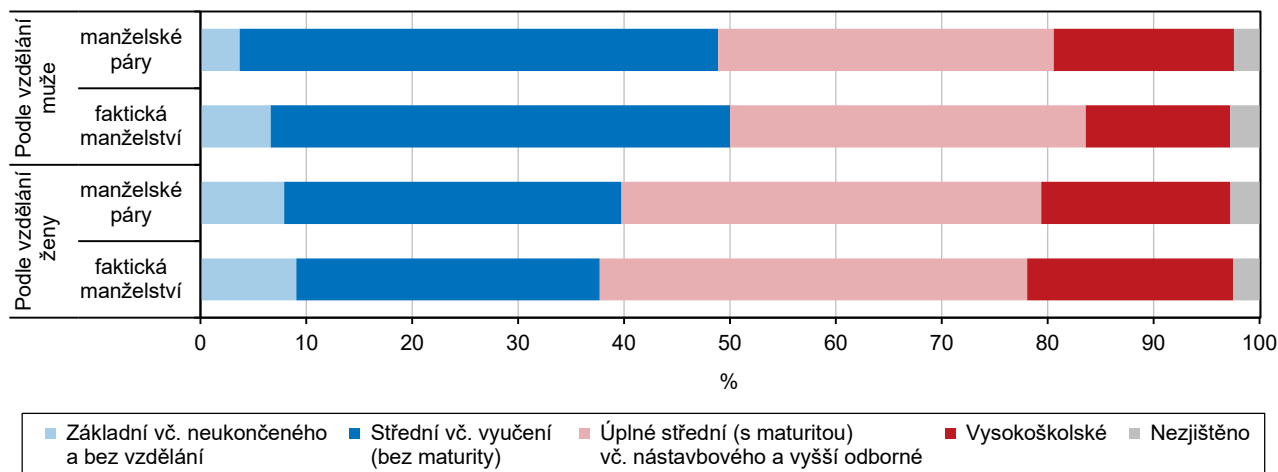
Oproti sčítání v roce 2011 se ve struktuře manželských párů v kraji zvýšil podíl svazků bez závislých dětí o 2,3 procentního bodu, a to zejména na úkor manželství s jedním závislým dítětem. Naopak v neformálních soužitích druha a družky došlo v posledním intercenzálním období k poklesu podílu soužití bez závislých dětí o 10,2 procentního bodu ve prospěch soužití s jedním (o 1,8 procentního bodu), dvěma (o 6,7 p. b.) i třemi a více závislými dětmi (o 1,6 p. b.).

Graf 6.10 Manželské páry a faktická manželství podle počtu závislých dětí
(hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou)

Z hlediska **nejvyššího dosaženého vzdělání** je ve faktických manželstvích v kraji oproti manželským párům patrně vyšší zastoupení osob se základním vzděláním vč. neukončeného a bez vzdělání, a to zejména u mužů (6,8 % oproti 3,8 %; vypočteno z osob se zjištěným vzděláním). Mírně vyšší byl při posledním sčítání v soužitích druhá a družky také podíl mužů i žen s úplným středním vzděláním (s maturitou). Vyšší zastoupení středoškoláků bez maturity (vč. vyučených) zjišťujeme naopak mezi osobami žijícími v manželských párech, zejména pak u žen (32,7 % v manželstvích oproti 29,4 % v soužitích s druhem). Podíl vysokoškolsky vzdělaných mužů byl vyšší v případě žijících v manželském svazku (17,4 %) než v soužití s družkou (14,0 %), opačně tomu bylo u vysokoškolaček (19,9 % v soužití s druhem oproti 18,4 % v manželství).

Graf 6.11 Manželské páry a faktická manželství podle nejvyššího dosaženého vzdělání partnerů
(hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou)

Z pohledu na **ekonomickou aktivitu** partnerů vyplývá mnohem vyšší podíl zaměstnaných mužů i žen v soužitích druhá a družky ve srovnání s manželskými páry (projevuje se zde mimo jiné i vliv odlišné věkové struktury v těchto typech soužití). Také podíl nezaměstnaných byl v roce 2021 v kraji vyšší ve faktických manželstvích. Naopak zastoupení osob mimo pracovní sílu dominovalo mezi muži i ženami žijícími v manželství. V těch byl rovněž zjištěn vyšší podíl podnikatelů (ať již zaměstnavatelů či osob pracujících na vlastní účet) mezi zaměstnanými se zjištěným **postavením v zaměstnání**, a to u mužů i žen – viz též následující tabulka.

Tab. 6.2.8 Domácnosti tvořené 1 úplnou rodinou – manželské páry a faktická manželství podle ekonomické aktivity partnerů

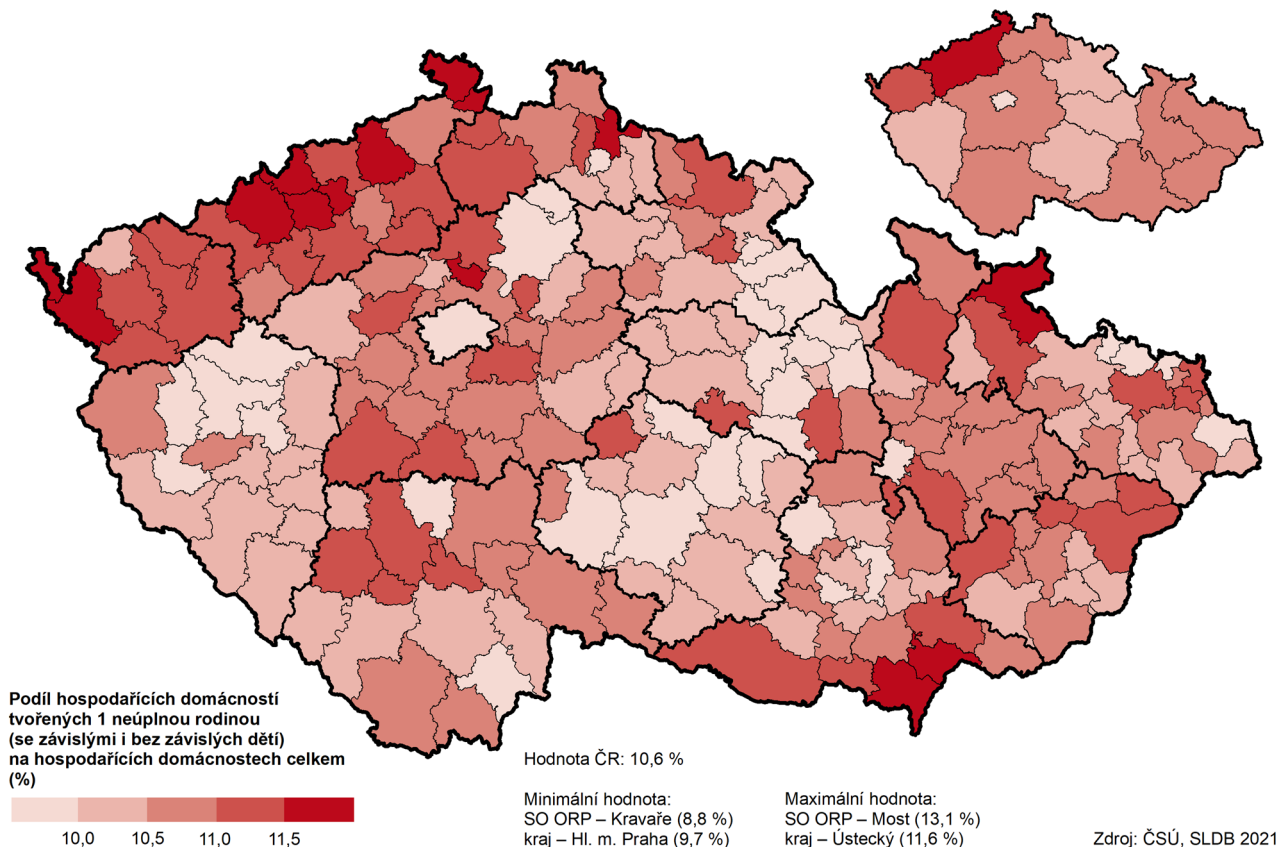
(podíly vypočteny ze zjištěných hodnot)

	Celkem	v tom		Struktura (%)		
		manželské páry	faktická manželství	celkem	manželské páry	faktická manželství
Manželské páry a faktická manželství	113 579	90 797	22 782	100,0	100,0	100,0
z toho podle ekonomické aktivity muže:						
zaměstnaní	80 829	60 997	19 832	71,3	67,3	87,3
z toho podle postavení v zaměstnání:						
zaměstnanci	60 157	45 390	14 767	80,0	79,7	80,9
podnikatelé	15 065	11 571	3 494	20,0	20,3	19,1
nezaměstnaní	1 473	867	606	1,3	1,0	2,7
osoby mimo pracovní sílu	31 120	28 831	2 289	27,4	31,8	10,1
z toho podle ekonomické aktivity ženy:						
zaměstnaní	69 226	53 506	15 720	61,2	59,1	69,6
z toho podle postavení v zaměstnání:						
zaměstnanci	59 670	46 141	13 529	90,4	90,0	92,0
podnikatelé	6 302	5 118	1 184	9,6	10,0	8,0
nezaměstnaní	2 206	1 378	828	2,0	1,5	3,7
osoby mimo pracovní sílu	41 616	35 578	6 038	36,8	39,3	26,7

Zbývající část této podkapitoly bude věnována výhradně **neúplným rodinám**, tj. soužitím jednoho z rodičů s alespoň jedním dítětem.

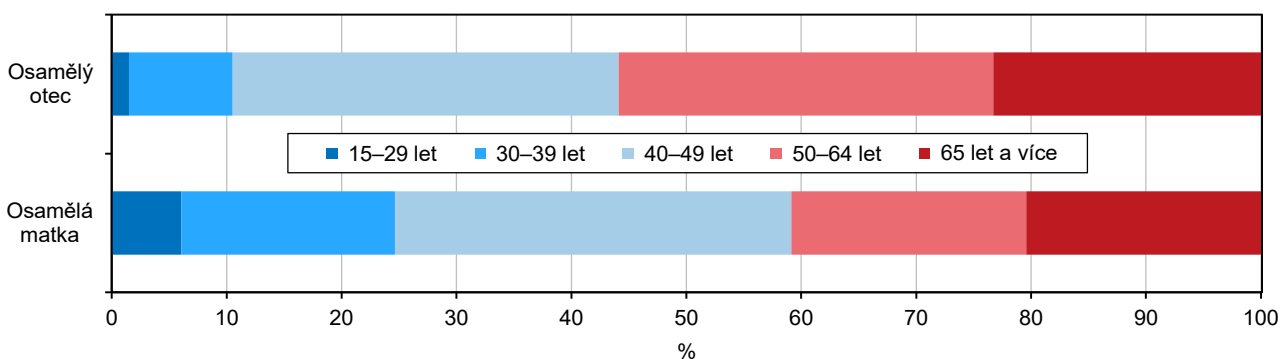
Neúplné rodiny měly (stejně jako při minulém cenzu) dominantní postavení v krajích s nejvyšší nezaměstnaností (Ústecký a Karlovarský). V rámci Pardubického kraje byly domácnosti tvořené jednou neúplnou rodinou na všech hospodařících domácnostech v roce 2021 zastoupeny největší měrou na Svitavsku (11,2 % představuje 34. nejvyšší podíl mezi všemi 206 SO ORP v ČR vč. Prahy), Hlinecku (11,0 %) a Moravskotřebovsku (10,8 %). Na druhé straně správní obvody Polička, Žamberk a Litomyšl se v celorepublikovém žebříčku (s 9,5 %) řadily mezi deset regionů s nejnižším podílem neúplných rodin mezi všemi hospodařícími domácnostmi.

Neúplné rodiny ve správních obvodech ORP a krajích

Jak již bylo uvedeno výše, téměř 84 % z celkového počtu 22 850 neúplných rodin v kraji představovalo při sčítání v roce 2021 soužití osamělé matky s dítětem (dětmi). Osamělé matky jsou v průměru mladší než otcové – nejčastěji (z téměř 28 %) jsou matky ve **věku 35 až 44 let** (hodnotíme-li desetileté věkové skupiny), mezi muži převažuje věková kategorie 45 až 54 let (s 33% zastoupením) – viz Tab. 6.2.9.

Graf 6.12 Neúplné rodiny podle věku rodiče (hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou)

Z hlediska **rodinného stavu** jsou neúplné rodiny nejčastěji tvořeny rozvedenými rodiči – v případě osamělých otců s vyšším podílem (49,0 % v kraji v roce 2021 ze všech rodin osamělých otců se zjištěným rodinným stavem) oproti ženám (s 44,4% podílem). Poměrně početnou skupinu tvoří i ovdovělí (24,1 % mezi osamělými otci a 22,6 % mezi matkami). Podíl svobodných byl mnohem vyšší mezi osamělými matkami (24,5 %) než mezi otci (13,4 %).

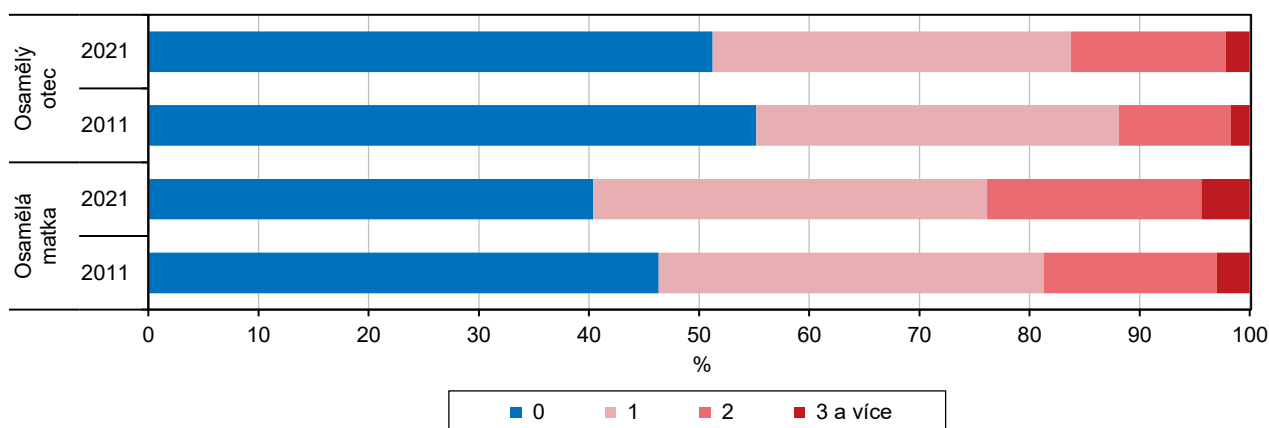
Tab. 6.2.9 Domácnosti tvořené 1 neúplnou rodinou podle počtu závislých dětí, věku a rodinného stavu rodiče

	Osamělý otec	v tom s počtem závislých dětí			Osamělá matka	v tom s počtem závislých dětí		
		0	1	2 a více		0	1	2 a více
Neúplné rodiny	3 693	1 892	1 201	600	19 157	7 738	6 846	4 573
v tom podle věku rodiče:								
15–24 let	8	-	7	1	317	-	233	84
25–34 let	153	-	109	44	2 337	1	1 378	958
35–44 let	748	53	396	299	5 349	242	2 543	2 564
45–54 let	1 235	482	535	218	5 205	1 869	2 399	937
55–64 let	689	520	137	32	2 034	1 716	289	29
65–74 let	464	441	17	6	1 868	1 863	4	1
75 let a více	396	396	-	-	2 047	2 047	-	-
z toho podle rodinného stavu rodiče:								
svobodní	493	46	325	122	4 686	280	2 858	1 548
ženatí, vdané	495	194	172	129	1 623	343	614	666
rozvedení	1 805	890	612	303	8 492	3 237	3 081	2 174
ovdovělí	889	755	89	45	4 328	3 859	285	184
nezjištěno	11	7	3	1	21	17	3	1

Odišná struktura neúplných rodin je patrná i ve vazbě na **počet závislých dětí**. Zatímco více než polovina rodin osamělých otců (51,2 %) v kraji v roce 2021 byla bez závislých dětí, v rodinách osamělých matek činil tento podíl 40,4 %. Jestliže v rodinách osamělých matek byly domácnosti s jedním závislým dítětem zastoupeny 35,7 %, se dvěma dětmi 19,5 % a se třemi a více dětmi 4,4 %, ve struktuře rodin osamělých otců byly uvedené podíly nižší (o 3,2 procentního bodu v případě podílu rodin s jedním závislým dítětem, o 5,4 p. b. se dvěma dětmi a o 2,2 p. b. se třemi a více dětmi).

Již bylo zmíněno, že 87 % z celkového počtu 19,6 tis. závislých dětí v kraji v neúplných rodinách žilo s matkou a 13 % s otcem. **Průměrný počet závislých dětí** připadající na jednu rodinu osamělého otce v kraji v roce 2021 činil 0,68 (při celorepublikové hodnotě 0,70) a na jednu rodinu osamělé matky 0,89 (stejně jako v ČR). Po přepočtu pouze na rodiny se závislými dětmi pak s otcem žilo v průměru 1,40 (v celé ČR 1,35) závislých dětí a s matkou 1,49 závislých dětí (v ČR 1,46).

Graf 6.13 Neúplné rodiny podle počtu závislých dětí (hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou)

Oproti sčítání v roce 2011 se ve struktuře neúplných rodin v kraji snížil podíl domácností bez závislých dětí – v rodinách osamělých otců o 4,0 procentního bodu, v rodinách osamělých matek pak o 5,9 p. b. Ke zřetelnému navýšení pak došlo zejména v podílu domácností se dvěma závislými dětmi – v rodinách osamělých otců o 3,9 p. b. a osamělých matek o 3,8 p. b.

Z hlediska **nejvyššího dosaženého vzdělání** zjišťujeme více než dvojnásobný podíl osamělých matek se základním vzděláním vč. neukončeného a bez vzdělání (13,4 % z rodin matek se zjištěným vzděláním) oproti osamělým otcům (6,4 %), s nejvyšším zastoupením mezi rodinami bez závislých dětí (20,2 % matek a 8,1 % otců). Podíl vysokoškoláček (12,7 %) a vysokoškoláků (11,8 %) byl téměř vyrovnán, největší měrou byly osoby s vysokoškolským vzděláním zastoupeny v rodinách se 2 a více závislými dětmi (17,8 % matek a 20,9 % otců).

Tab. 6.2.10 Domácnosti tvořené 1 neúplnou rodinou podle počtu závislých dětí a nejvyššího dosaženého vzdělání rodiče

	Osamělý otec	v tom s počtem závislých dětí			Osamělá matka	v tom s počtem závislých dětí		
		0	1	2 a více		0	1	2 a více
Neúplné rodiny	3 693	1 892	1 201	600	19 157	7 738	6 846	4 573
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání rodiče:								
bez vzdělání	4	1	3	-	110	60	25	25
základní vč. neukončeného	212	144	51	17	2 285	1 432	513	340
střední vč. vyučení (bez maturity)	1 774	1 065	496	213	6 482	3 211	2 043	1 228
úplně střední (s maturitou)	891	401	335	155	5 654	1 973	2 268	1 413
nástavbové a pomaturitní studium	84	22	37	25	623	196	256	171
vyšší odborné, konzervatoř	25	7	11	7	412	41	195	176
vysokoškolské	399	147	142	110	2 257	475	1 056	726
nezjištěno	304	105	126	73	1 334	350	490	494

Z hlediska **ekonomické aktivity** nacházíme mezi osamělými matkami ve srovnání s osamělými otci vyšší zastoupení osob mimo pracovní sílu (v kraji 31,6 % oproti 25,6 %; vypočteno z osob se zjištěnou ekonomickou aktivitou). Mezi nimi jsou nejen ženy na rodičovské dovolené, ale i nepracující důchodkyně. Nejvyšší podíl zaujímají rodiče mimo pracovní sílu v neúplných rodinách bez závislých dětí (55,2 % mezi matkami a 46,0 % mezi otci). Osamělé matky jsou také ve srovnání s otci častěji nezaměstnané (3,8 % oproti 1,9 %), nejvíce jsou přitom zastoupené v rodinách se 2 a více dětmi (5,6 %). Otcové mají naopak převahu v podílu zaměstnaných (72,5 % oproti 64,7 % mezi matkami), zejména pak v kategorii pracujících na vlastní účet. Ti byli na všech zaměstnaných se zjištěným **postavením v zaměstnání** mezi otci zastoupeni 18,9 % (v rodinách otců se 2 a více závislými dětmi 19,5 %), při méně než polovičním podílu mezi matkami (7,8 %).

Tab. 6.2.11 Domácnosti tvořené 1 neúplnou rodinou podle počtu závislých dětí a ekonomické aktivity rodiče

	Osamělý otec	v tom s počtem závislých dětí			Osamělá matka	v tom s počtem závislých dětí		
		0	1	2 a více		0	1	2 a více
Neúplné rodiny	3 693	1 892	1 201	600	19 157	7 738	6 846	4 573
v tom podle ekonomické aktivity rodiče:								
zaměstnaní	2 641	998	1 096	547	12 109	3 329	5 448	3 332
v tom podle postavení v zaměstnání:								
zaměstnanci	1 981	750	818	413	10 507	2 876	4 736	2 895
zaměstnavatelé	50	23	16	11	93	37	34	22
osoby pracující na vlastní účet	472	169	200	103	896	245	423	228
nezjištěno	138	56	62	20	613	171	255	187
nezaměstnaní	71	17	36	18	705	122	336	247
osoby mimo pracovní sílu	931	864	46	21	5 910	4 257	860	793
nezjištěno	50	13	23	14	433	30	202	201

6.3 Domácnosti jednotlivců

Hospodařící domácnosti jednotlivců v kraji v roce 2021 tvořily 95,9 % nerodinných domácností (vícečlenným nerodinným domácnostem je věnována pozornost v následující podkapitole) a žilo v nich celkem 80 577 osob, což je o 18 tis. osob (tj. o 28 %) více oproti minulému sčítání.

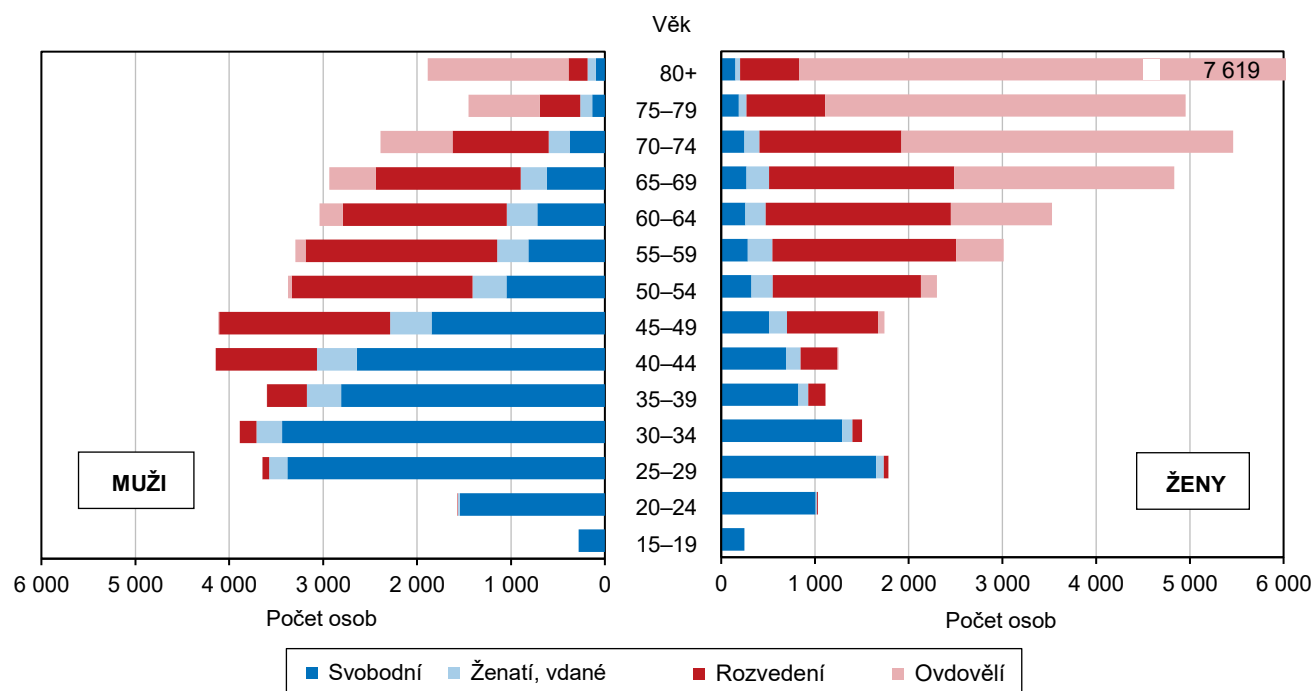
Ještě při minulém cenzu měly ve struktuře domácností jednotlivců podle **rodinného stavu** jednoznačnou převahu ovdovělé ženy, v roce 2021 je početně převýšili svobodní muži – ti se na všech domácnostech jednotlivců v kraji podíleli jednou čtvrtinou (19,8 tis. osob). Následovaly ovdovělé ženy s 23% podílem (18,4 tis. osob). Poměrně početnou skupinu tvořili též rozvedení muži (12,5 tis. osob) a rozvedené ženy (12,2 tis. osob).

Tab. 6.3.1 Domácnosti jednotlivců podle pohlaví, rodinného stavu a věku

	Muži celkem	z toho rodinný stav				Ženy celkem	z toho rodinný stav			
		svobodní	ženatí	rozvedení	ovdovělí		svobodné	vdané	rozvedené	ovdovělé
Domácnosti jednotlivců	39 950	19 754	3 453	12 478	3 945	40 627	7 928	1 898	12 188	18 364
v tom podle věku:										
do 29 let	5 544	5 209	216	72	1	3 078	2 903	98	59	1
30–39 let	7 533	6 248	635	603	3	2 639	2 110	218	284	6
40–49 let	8 326	4 488	865	2 897	17	3 012	1 199	345	1 370	75
50–59 let	6 703	1 862	695	3 965	149	5 335	603	490	3 542	679
60–69 let	6 021	1 338	602	3 289	745	8 387	527	456	3 951	3 427
70–79 let	3 898	512	352	1 451	1 527	10 471	435	242	2 353	7 386
80 let a více	1 925	97	88	201	1 503	7 705	151	49	629	6 790

Z pohledu pětiletých **věkových skupin** zjišťujeme, že přibližně do věku 24 let je zastoupení mužů a žen podle výsledků SLDB 2021 mezi domácnostmi jednotlivců téměř vyrovnané, ve vyšších věkových kategoriích je počet mužů výrazně vyšší oproti ženám (maxima dosahuje mezi 40. a 44. rokem života). U žen v mladém věku není nárůst tak markantní; maximálních počtů dosahují domácnosti jednotlivců tvořené ženami až po 65. roce života (vliv dřívější úmrtnosti mužů). Jestliže ve věkové kategorii 40 až 44 let v roce 2021 v kraji zjišťujeme 3,3násobný počet mužů oproti ženám, pak mezi osmdesátiletými a staršími připadaly na jednoho muže 4 ženy.

Graf 6.14 Věkové složení domácností jednotlivců podle pohlaví a rodinného stavu

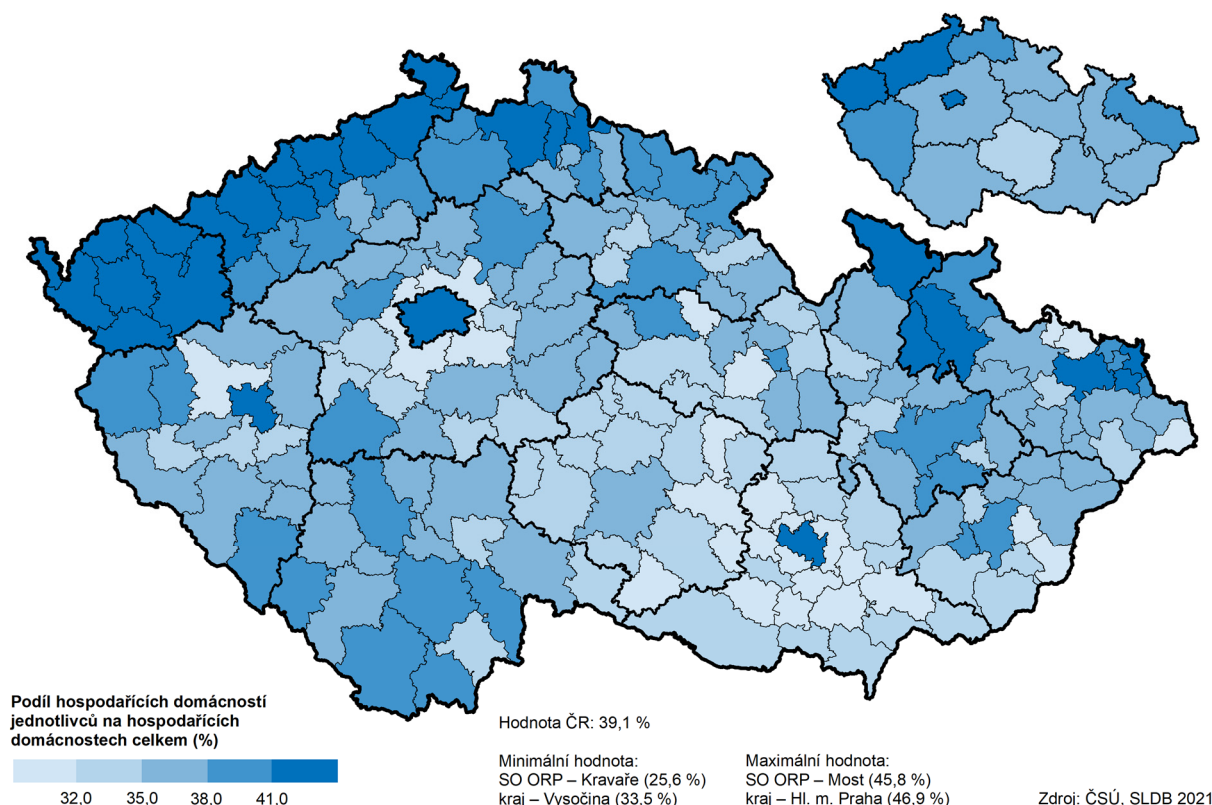
Z pohledu na **věkovou strukturu uvnitř kraje** zjišťujeme nejvyšší zastoupení osob mladších 30 let v hospodařících domácnostech jednotlivců v okrese Pardubice, a to mezi muži (14,7 %) i ženami (8,7 %). Na druhé straně senioři starší 70 let zaujímají nejvyšší podíl na všech domácnostech jednotlivců-mužů v okrese Ústí nad Orlicí (15,2 %), v případě žen jde (se 46,5 %) o okres Svitavy – viz následující tabulka.

Tab. 6.3.2 Domácnosti jednotlivců podle pohlaví, věku, způsobu bydlení a okresů

	Pardubický kraj		v tom okresy							
			Chrudim		Pardubice		Svitavy		Ústí nad Orlicí	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Domácnosti jednotlivců	39 950	40 627	7 638	7 719	14 739	14 928	7 303	7 462	10 270	10 518
v tom podle věku (%):										
do 29 let	13,9	7,6	13,3	6,9	14,7	8,7	13,7	7,1	13,2	6,8
30–49 let	39,7	13,9	38,1	12,8	40,8	15,8	38,5	12,1	40,2	13,4
50–69 let	31,8	33,8	33,6	34,4	30,7	32,9	32,9	34,3	31,4	34,1
70 let a více	14,6	44,7	15,0	45,9	13,8	42,5	14,8	46,5	15,2	45,7
v tom způsob bydlení (%):										
samostatně v bytě	80,4	87,7	78,3	86,2	82,8	89,4	78,1	86,3	80,1	87,2
v bytě s další hospodařící domácností	9,0	9,8	9,9	10,9	7,7	8,4	10,7	11,1	9,0	9,9
bydlící mimo byty	10,6	2,6	11,7	2,9	9,5	2,1	11,2	2,6	10,8	2,9

Domácnosti jednotlivců mají nadprůměrné **zastoupení na všech hospodařících domácnostech** zejména v regionech s velkými městy. V mezikrajském srovnání dlouhodobě dosahují nejvyššího podílu v Hlavním městě Praze (46,9 % v roce 2021), s odstupem následují kraje Karlovarský a Ústecký. Pardubickému kraji (s 35,9 %) patřila v roce 2021 až 11. příčka (o jednu pozici vyšší umístění než při minulém cenzu), nejnižší podíl zaujímaly domácnosti jednotlivců mezi všemi domácnostmi v Kraji Vysočina (33,5 %). Uvnitř kraje se zastoupení domácností jednotlivců pohybuje od 39,2 % na Pardubicku (následovaném Českořebovskem) po 30,3 % (11. nejnižší podíl mezi všemi 206 SO ORP v ČR vč. Prahy) na Litomyšlsku (s předposledním Holicem).

Domácnosti jednotlivců ve správních obvodech ORP a krajích

Na celkovém počtu 78 159 hospodařících domácností jednotlivců v kraji v roce 2021 se zjištěnou **ekonomickou aktivitou** se zaměstnaní podíleli 53,6 %, nezaměstnaní 2,7 % a osoby mimo pracovní sílu 43,7 % (z nich tvořili převážnou většinu – 96,7 % – nepracující důchodci). Jestliže mezi domácnostmi jednotlivců tvořenými ženami mají téměř 59% zastoupení nepracující důchodkyně, mezi muži-jednotlivci se podíl důchodců blíží pouze čtvrtině a nejvíce jsou zastoupeni zaměstnaní muži (z téměř 70 % při 38 % zaměstnaných mezi ženami).

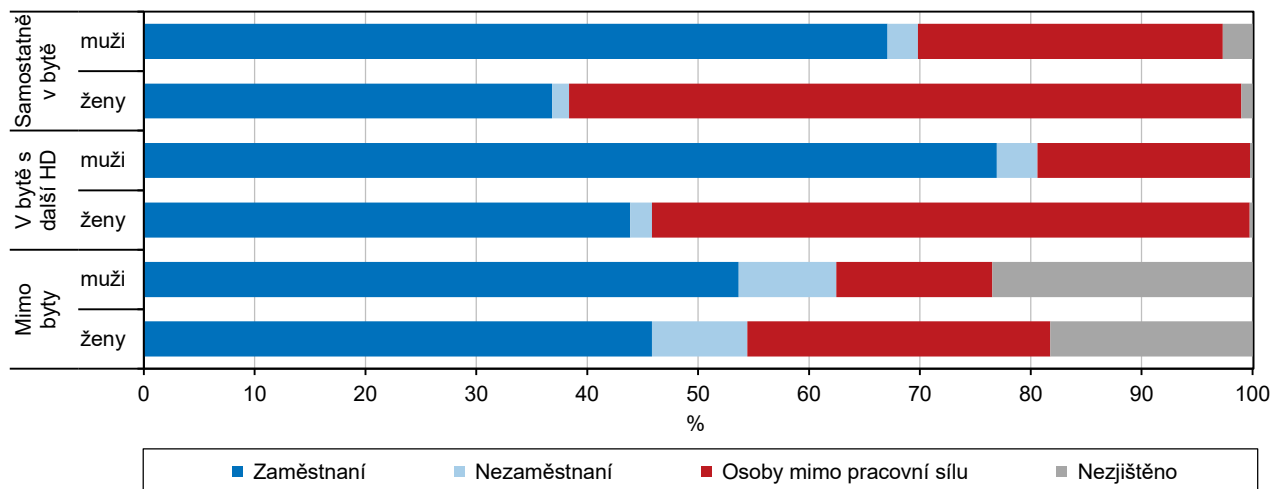
Z hlediska **způsobu bydlení** žilo v roce 2021 v kraji 84,1 % hospodařících domácností jednotlivců samostatně v bytě (v celé ČR činil tento podíl 85,0 %), 9,4 % v bytě spolu s další hospodařící domácností (domácnostmi) a 6,5 % (6,8 % v ČR) připadalo na jednotlivce bydlící mimo byty (především v nouzových obydlích, dále i v rekreačních chatách či chalupách a mobilních obydlích). Jednotlivé osoby žijící v zařízeních nebyly podle metody sčítání lidu do počtu hospodařících domácností zahrnuty.

Tab. 6.3.3 Domácnosti jednotlivců podle způsobu bydlení a podle ekonomické aktivity a postavení v zaměstnání

	Celkem	v tom podle způsobu bydlení			
		bydlící v bytech	v tom bydlící		bydlící mimo byty
			samostatně v bytě	v bytě s další hospodařící domácností	
Domácnosti jednotlivců	80 577	75 302	67 736	7 566	5 275
v tom podle ekonomické aktivity:					
zaměstnaní	41 918	39 169	34 660	4 509	2 749
v tom podle postavení v zaměstnání:					
zaměstnanci	32 269	30 258	26 882	3 376	2 011
zaměstnavatelé	385	375	335	40	10
pracující na vlastní účet	5 628	5 161	4 617	544	467
nezjištěno	3 636	3 375	2 826	549	261
nezaměstnaní	2 110	1 648	1 438	210	462
osoby mimo pracovní sílu	34 131	33 250	30 421	2 829	881
z toho nepracující důchodci	32 988	32 325	29 713	2 612	663
nezjištěno	2 418	1 235	1 217	18	1 183

S rostoucím věkem se podíl domácností jednotlivců bydlících **v bytě samostatně** zvyšuje, a to u obou pohlaví. Samostatně v bytě žily při sčítání 2021 domácnosti jednotlivců (muži i ženy) nejčastěji v okrese Pardubice, v soužití s další hospodařící domácností pak na Svitavsku (viz Tab. 6.3.2). **Soužití** domácností jednotlivců s jinou hospodařící domácností v bytě přitom bylo v roce 2021 v kraji častější u žen (9,8 % ze všech domácností jednotlivců-žen) než mezi muži (9,0 %). Polovina jednotlivců žijících **mimo byty** byla ve věku mezi 30 a 50 lety.

Graf 6.15 Domácnosti jednotlivců podle způsobu bydlení, pohlaví a ekonomické aktivity

Na základě výsledků sčítání lze hodnotit též strukturu domácností jednotlivců podle **způsobu bydlení ve vazbě na ekonomickou aktivitu**. Z celkového počtu 66,5 tis. domácností jednotlivců se zjištěnou ekonomickou aktivitou v kraji bydlících samostatně v bytě se jich 52 % řadilo mezi zaměstnané (s výraznou převahou mezi muži), 2,2 % mezi nezaměstnané (rovněž s vyšším podílem u mužů) a téměř 46 % tvořily osoby mimo pracovní sílu (v tomto případě s nadprůměrným podílem mezi ženami). Mnohem vyšší podíl zaměstnaných (téměř 60 %) byl zjištěn mezi domácnostmi jednotlivců žijícími v bytě s jinou hospodařící domácností. Jednotlivci mimo byty se oproti žijícím v bytě (samostatně či v soužití) vyznačovali nadprůměrným podílem nezaměstnaných (11,3 % ze 4,1 tis. osob mimo byty se zjištěnou ekonomickou aktivitou).

Samostatně žijící jednotlivci v bytě se z hlediska **druhu domu** vyznačují nadprůměrným podílem bydlících v bytových domech (55,4 % v kraji v roce 2021, tj. o 12,5 procentního bodu více oproti všem hospodařícím domácnostem bydlícím samostatně v bytě). S tím souvisí i mnohem častější bydlení v nájemních bytech (23,1 % samostatně bydlících jednotlivců se zjištěným právním důvodem užívání bytu, což je o 6,9 p. b. více ve srovnání se všemi HD). Jestliže v bytových domech připadalo v kraji na samostatně bydlící osobu 56,6 m² celkové plochy, v rodinných domech to bylo 92,9 m².

6.4 Vícečlenné nerodinné domácnosti

Vícečlenné nerodinné domácnosti jsou tvořeny dvěma nebo více osobami příbuznými i nepříbuznými, společně hospodařícími, které netvoří rodinnou domácnost. V roce 2021 jich bylo v kraji sečteno 3 460, na celkovém počtu nerodinných domácností se podílely 4,1 % a na všech hospodařících domácnostech 1,5 % (v rámci kraje s maximem 1,9 % v okrese Pardubice). Domácnosti prarodičů s vnoučaty se na všech vícečlenných nerodinných domácnostech v kraji podílely 14,3 % (v celé ČR 11,8 %).

Oproti minulému cenzu klesl počet vícečlenných nerodinných domácností v kraji i celé ČR o více než polovinu, což je do značné míry ovlivněno **změnou metodického pohledu** týkajícího se domácností prarodičů s vnoučaty. Pokud prarodiče tvoří pár, neboli úplnou rodinu, jsou ve výsledcích sčítání 2021 zahrnuti mezi rodinné domácnosti (v roce 2011 se řadily do kategorie vícečlenných nerodinných domácností).

Vícečlenné nerodinné domácnosti jsou nejčastěji dvoučlenné (v kraji z 93,2 % při mírně nižším podílu v celé ČR) a při posledním sčítání v nich v kraji žilo 7,2 tis. osob s průměrným počtem 2,09 členů na jednu domácnost.

Tab. 6.4.1 Vícečlenné nerodinné domácnosti podle počtu členů a počtu osob zařazených mezi pracovní sílu

	Celkem	v tom s počtem členů				Počet členů hospodařících domácností celkem	Průměrný počet členů hospodařící domácnosti
		2	3	4	5 a více		
Vícečlenné nerodinné domácnosti	3 460	3 224	184	33	19	7 231	2,09
z toho domácnosti prarodičů s vnoučaty	495	430	57	5	3	1 066	2,15
v tom s počtem osob zařazených mezi pracovní sílu:							
0	413	395	11	3	4	855	2,07
1	904	835	61	5	3	1 888	2,09
2	2 042	1 994	47	1	-	4 133	2,02
3	72	x	65	6	1	224	3,11
4 a více	29	x	x	18	11	131	4,52

Z hlediska **způsobu bydlení** žilo v roce 2021 v kraji 99,1 % vícečlenných nerodinných domácností v bytech a 0,9 % mimo byty či v zařízeních. Samostatně v bytě bydlelo 3 247 (93,8 %) vícečlenných nerodinných domácností, z toho 45 % v rodinných, 53 % v bytových domech a 2 % v ostatních budovách. Obdobně jako pro domácnosti jednotlivců platí i pro vícečlenné nerodinné domácnosti nadprůměrný podíl bydlících v bytových domech (o 10 procentních bodů vyšší oproti průměru za všechny samostatně bydlící hospodařící domácnosti) a s tím souvisí mnohem vyšší zastoupení domácností žijících v nájemních bytech (třetinový podíl je ve srovnání se všemi HD dvojnásobný).

